Ч. 221 (14.764). Львів, пятниця 8. жовтня 1937 Oplata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 228-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
» Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Протест Головного Секретаріяту УСРП

проти польської нагінки.

Дня 1. жовтня ц. р. відбулася під проводом голови УСРП Івана Макухе довша нарада Головного Секретаріяту партії.

Головний Секретріят обговорив справу резолюцій „Звйонзку Оброньцуф Львова" і „Звйонзку Офіцерув Резерви", в котрих вони звалюють на українську суспільність відповідальність за невідповідальні вчинки окремих одиниць та викликують у польській пресі ворожий настрій супроти цілого українського народу. Головний Секретеріят однозгідно підносить протест проти цього роду резолюцій і відкидає збірну відповідальність народу чи організацій за вчинки яких би то не було одиниць.

(Гром. Голос).

—o—

Злучені Держави осуджують Японію

СОЛІДАРИЗУЮЧИСЯ З ЛІҐОЮ НАЦІЙ.

Вашинґтонський державний департамент оголосив комунікат, в якому він покликується за рішення дорадчого комітету Ліґи Націй, дотеперішні спроби американського посередництва в японсько-китайській війні та передвчорашню Рузвельтову промову і доходить до такого висновку:

„Супроти розвитку положення на Далекому Сході, американський уряд стверджує, що японська акція в Китаю не годиться зі засадами, що повинні нормувати міжнародні взаємини, та противиться постановам договору 9-ох держав, коли йде про засади й політику на китайському терені, також пактові Бріян-Келлоґ. Тому у справі Китаю американський уряд дійшов до висновків, які назагал годяться з постановами Ліґи Націй.

ЩО НА ТЕ ЯПОНЦІ?

Як подає Авас, заява Вашинґтону була для японців несподіванкою. Після промови Рузвельта вони сподівались якогось виступу американського уряду, але не аж такого скорого. Назагал японські політичні кола уважають обі заяви „плятонічними" і не сподіються, щоби після них Америка виступила з якоюсь позитивною акцією.

ВІДГУК У ЛЬОНДОНІ.

Анґлійська преса привязує до заяви американського уряду велику вагу. Тепер у Льондоні не сумніваються, що Америка візьме участь у конференції сиґнатарів вашинґтонського „договору 9-ох держав" у китайській справі, що відбудеться під кінець цього місяця в Льондоні.

АМЕРИКА ПОСИЛАЄ ВІЙСЬКО ДО КИТАЮ.

Як подає париський „Ентрансенжан", вчора відплили зі Сан Франціско до Китаю перші частини, що мають скріпити залогу Тієнтсіну.

Реорганізація румунської армії.

Як подає „Адверуль", новий румунський міністр війни ген. Іліясевич опрацьовує широку програму реорганізації армії. Йде про те, щоби змодернізувати зброю, утворити змоторизовані одиниці та зменшити кількість інших частин, збільшуючи їхній чисельний стан.

МАНЕВРИ.

В неділю починаються в Румунії королівські маневри, в яких крім кадрової армії візьмуть участь 3 річники резерви. В тих маневрах, яких тереном буде Семигород, перший раз ужиють більшу кількість моторових боєвих засобів, що їх недавно в більшій кількості привезено до Румунії. Крім короля візьмуть у них маневрах участь шефи штабів Франції, Бельгії та Юґославії; про участь шефа польського ґенерального штабу аґенція АТЕ не згадує.

—o—

Де подівся Скоблін?

Б. російський премієр Столипін заявив співробітникові щоденника „Жур", що коли ҐПУ переконалося, що Скоблін здемаскований як чекіст, наказало його замордувати. Серед російських еміґрантів кружляє інші версія, а саме, що Скоблін прилучився до партії еспанців, що їх з Франції виселили до червоної Еспанії.

Слідство у справі схоплення ґен. Мілера знову застрягло на мертвій точці. Син Столипіна в отвертому листі обвинувачує Скобліна у схопленні Мілера.

ТАЄМНИЧА КАРТКА.

В париських московських колах говорять, що жінка Скобліна отримала картку з Фінляндії, яка дуже її втішила; є підозріння, що цю лістівку написав її чоловік. Поліція передала її до дактильоскопійної аналізи.

Ліґа Націй і Далекий Схід.

Збори Ліґи Націй ухвалили резолюцію, що залишає всім державам вільну руку щодо евентуальних санкцій проти Японії. За резолюцію голосувало 25 держав, від голосування стрималося 3.

В ІНДІЇ ПРОПАГУЮТЬ БОЙКОТ ЯПОНСЬКИХ ТОВАРІВ.

В Індії поширюється бойкот японських товарів; індійська конґресова партія хоче офіційно підтримати той рух.

Японські урядові кола цим занепокоєні; японського ґенерального консуля в Калькуті негайно відкликали до Токіо.

ПОВСТАННЯ „КИТАЙСЬКИХ ТРОЦЬКІСТІВ".

Як подає совітська преса, у провінції Кванзі вибухло повстання „китайських троцькістів" під проводом члена центрального комітету Куомінтану Вангунду. Повстання не вдалося, всю організацію „троцькістів" виарештували.

ПІД ШАНҐАЄМ.

Під Шанґаєм ішли завзяті бої за багнисті низини над рікою Вусун. Японці заняли північний беріг ріки, загрожуючи поважно сполуку японських відділів, що боронять Чапей, з базою. У Чапей також дійшло до великих боїв.

—o—

Пошуканка

„За порядними русинами".

Оферта під адресою проф. Копистянського творити нову партію!

Львів, 7. жовтня 1937.

Про „Волю і чин", орган львівської округи польських леґіоністів, ми вже згадували: це часопис, який робить враження, що виходить зі спеціяльною метою — боротися з українцями та українством. Підхід того часопису до українства — наскрізь неґативний і навіть не політичний, бо чуттєвий чинник — ненависть — слідний в усіх статтях і замітках. Українства, як конструктивного чинника на Сході Европи, той часопис не признає. Не бачимо теж у тому часописі ніяких познак призадуми над українською проблемою, як проблемою польської держави, себто не тільки чинників безпеки на нашому терені. Нічого й казати про якийсь обєктивний підхід до українських національних змагань, про аналізу нинішніх відносин з погляду історіософії, — про шукання плятформи, на якій можнаб погодити польські державні інтереси з українськими національними. Підхід „Волі і Чину" пригадує становище наподовину „ІКЦ", наполовину Яна Бобжинського з „Нашей Пшишлосьці".

Одною з характеристичних рис того часопису — це відріжнювання українців від „русинів". Читач того часопису мусить мати вражіння, що це дві окремі нації, або що це (згідно з ендецькою теорією) дійсно „руський нарід" та одна „українська партія", очевидно — протидержавна. Москвофілів взагалі ніколи не називається тем москвофілами, тільки „русинами", — але підхід до них позитивний, ба навіть — кокетливий.

У чч. 4. і 5. маємо велику статтю Станіслава Ліпінського „Русини (Старорусини)". Цікаво, що у політичній характеристиці москвофільського табору автор говорить чимало речей історично правдивих і виказує правильний орієнтаційний змисл, поруч із — наївністю щодо своїх надій видобути з нинішнього москвофільства всі „позитивні" елементи (пропольську льояльність з протиукраїнськими тенденціями) з відкиненням орієнтації на — Росію. Згадує автор і за Бобрінського і про страшну для москвофілів їх характеристику Ілвою Еренбурґом, про їх ідеольоґічну пустку, манію вислугуватися, господарську нездарність і безрадність, врешті й політичну програну провідників, як річ зрозумілу й природну, коли прийняти під увагу їх політичне крутійство, в якому поклони в сторону польських власть імущих ідуть поруч із поклонами в сторону общерусских вожаків РНО та російської політичної еміґрації.

Аж ось читаємо речі, які мусять страшенне дивувати:

Польська сторона була і є супроти русинів льояльна. Знаємо, що підставовою умовою польсько-української нормалізації з української сторони було — дозволити їм на ліквідацію руху русинів (?! — Ред.). Добре орієнтуємось, що русини нездібні відіграти якунебудь протиукраїнську ролю, але чесно не хочемо, і чесно це кажемо, що не потрібна нам політика „дівіде ет імпера". Максімум чисто людської доброї волі виявлюємо, відкидаючи ту українську умову (?). З людських, не національних премісів не пускаємо українців на русинів, що булоб хочби тому вказане, що на якийсь час ослабилоб українців, які ще в себе не перетравили і не позбулися цілком російського комплексу... Ми дали і раніш багато доказів льояльного трактування русинів. **Накидуватись не потрібуємо** (підкреслення наше — Ред.) Залишаються тільки дві дороги: перечекати до політичного часу, коли переведуться манячки „русскости" або треба буде звертатися до руських мас понад головами львівських руських провідників. Русинів-хлопів, яких власна партія не хотілаб відповідно (?! — Ред.) зорганізувати,

треба буде зорганізувати, а прийдеться зробити це, бо вони творять спокійний і вартісний елемент.

Отверто признаємо, що ми воліли6, щоб русини самі сцементувались. Гадаємо, що помилка з прийняттям резиґнації проф. Копистянського викличе потрясення і спричинить реакцію широкого руського загалу і тепер ніщо не перешкодить проф. Копистянському змобілізувати руський табор, який вже переведе реальну і життєву практичну програму...

Що в цих виводах цікавить — це авторитетний тон автора статті, немов він промовляє, як керманич польської національної політики, компетентний розділювати посади партійних лідерів! По-друге: не зважаючи на дуже самопевні твердження, що автор „добре поінформований“, — квестіонуємо ті його інформації, які торкаються нпр. вимоги українців, щоб поляки дозволили їм ліквідувати москвофілів! Таке ставлення справи взагалі дивоглядне: ніхто нам не може ані дозволяти ані забороняти боротьби з відступністю власного народу та з ренеґатством одиниць, і ніщо не зможе зупинити процесу занику того ретроградського й анахроністичного табору. Ми ніколи не вимагали6 від уряду ліквідації москвофільства, бо це наша внутрішня справа, зате маємо право вимагати і тепер цього вимагаємо, щоб саме москвофільства не підтримували проти українців. Ліквідація москвофільства неможлива ані механічними засобами, ані тим паче репресіями. Коли хто ставив перед поляками справу інакше і просив „дозволу“ на ліквідацію москвофільства — це було6 справою жалюгідною. Далі: бачимо, що автор страшенне слабо орієнтується щодо настроїв і вигляду „широкого руського загалу“. Ніякого спротиву в тому „загалі“ з приводу сварок серед лідерів РСО нема і не буде. Щодо тих сварок, то безперечно поміж п. Бачинським, і Слезюком, і Хиляком та таким д-ром Копистянським є ріжниця: але це ріжниці радше характерів і прикмет натури особистої, ріжниці персональних культур. Безумовно, що д-р Адріян Копистянський стоїть культурою вище, але не слід забувати, що д-р Копистянський, такий самий колишній денікінський офіцир, як п. Міхал Бачинський! Щож до спроб монтувати нову політичну партію зпоміж „русинів“, — то це не перша спроба і певне й неостання. І всіх їх жде однакова доля, як усе, що штучне, конюктуральне, зроджене з паперової політичної гри, все, що суперечить життю і його законам. Тим законом є зріст національної свідомости, який невідхильно поступає серед галицького москвофільства, щораз звужує їх і — не зважаючи на ніякі перешкоди — мусить ті кола зліквідувати у користь українського національного моноліту. Тільки рахуючись з цим явищем можна вести реальну польську національну політику.

—o—

„Перший етап“ автономії Закарпаття.

II.

Ужгород 1. жовтня 1937.

Українська громадська думка з подивугідною однодушністю заявила своє невдоволення з ухваленого законопроекту. Він не виправдав її сподівань і не викликав творчого ентузіязму. Скорше навпаки. Колиб ми хотіли сформулувати загальний настрій українського громадянства, то не помилимось, коли назовемо його зрезиґновано пасивним.

І дійсно, молодь скептично запитує: „Варто боротися за таку автономію? Варто витрачати за неї стільки енергії? Чи не ліпше використатиб її в боротьбі за повні права й політичну свободу?“ Одначе конкретних проявів цієї боротьби надаремне шукати в політичній дійсности на Підкарпатській Руси.

Старше громадянство не залишається позаду. Воно, як от „Земля і Воля“, починае говорити про потребу „перейти духову революцію всьому народові й викорінити зпоміж себе орієнтацію на чужі сили“... бо ця психоза „не є у нас цілком винищена“.

Сам співтворець законопроекту про урегулювання прав губернатора на П. Р. посол Ревай твердить, що „влада мусіла бути обережна“ та що „її обережність є навіть до деякої міри оправдана“.

Такою оцінкою ситуації само громадянство в особах частини своїх провідників стверджує існування начебто орієнтації на якісь там „чужі сили“ серед ширших кол українського населення на П. Р. Цим свідомо чи несвідомо воно робить величезну помилку і заподіює велику кривду — самим собі, свому народові і національній справі.

Опозиційність настрою серед ширших кол громадянства на П. Р. пояснюється не орієнтаціями на чужі сили, а тяжким соціяльно-економічним положенням українського населення цієї частини ЧСР. Це стверджено цілком об'єктивними даними. Це невдоволення забарвлене настороженням, що його викликали „хиби, спричинені декотрими установами П. Р.“, як стверджує цілком справедливо „Свобода“ та й сам посол Ю. Ревай в своїм виступі у парляменті. Робити з цього висновок про потребу „духової революції“ — значить закидати народові гріхи деякої частини політичних спекулянтів, що розпаношились на П. Р. Це значить, штовхати його в обійми отої самої опозиції, про яку говорив посол Ю. Ревай у свому інтервю. Тим паче, що ця опозиція зручно використовує політичні помилки і зрезиґновану пасивність українського проводу на П. Р.

Ця зручність виявляється в будь-що-будь засадничо цілком правильній постанові питання про автономію для Підкарпатської Руси:

„Ми звертаємось до уряду нашої Републики з такими вимогами, що обґрунтовані міжнародніми договорами та конституцією ЧСР:

I. негайно скликати сойм,

II. встановити правдиві границі Підкарпатської Руси“.

Так закінчив свою промову представник опозиції у празькому парляменті при обговоренні закону про права й компетенції губернатора. Така засаднича постанова питання є більш зрозуміла для ширших кол громадянства, а тому нема нічого дивного, що воно хвилево схиляється в бік опозиції, бо при евентуальному здій-

ЕВГЕН ЖИЗНЕВСЬКИЙ. 3)

З подорожі до Швеції

НЕМА ПОЛІЦІЇ.

Порядок дня закінчуємо і вертаємо на корабель на обід. Не дармуємо, вертаємося знову на місто і прямуємо до забавового парку Тіволі. Шукаємо за поліцаєм, щоб показав нам дорогу. Поліції на вулицях майже невидно, війська ще менше. Стрічаємо елеґантно одітого панка в темно-гранатовім мундурі в маринарці і краватці у білих глясе рукавичках, без гумової палки і револьверу, це поліцай. З надзвичайною чемністю по німецьки інформує нас до яких трамваїв маємо всідати і де пересідати. Поліцаї крім німецької знають також англійську мову. Військо також більше до паради. Ще в 1814 р. Швеція останній раз провадила війну. У 1905 р. норвеги відлучилися від Швеції без спротиву, без одного вистрілу. Деинде подибаєте жовніра в елеґантнім жовто-синім однострою. Шкільна молодь теж носить відзнаки жовто-сині. Одним словом — привид української держави.

ЗРАЗОК КУЛЬТУРИ.

Брак вояків і влади безпеки у великій мірі причинюється до загального мирного настрою. Безробіття у Швеції незнане. Хто не має праці тому держава її дає, хоч не має тут ні жебрацького фонду безробіття ні ославленого фонду праці. Не диво, що шведи національно горді, високо патріотичні, без огляду на партійну приналежність. Усі знаходять спільну мову. Для прикладу: у Швеції, конституційній монархії, править тепер парляментарний коаліційний уряд, зложений із представників соціялдемократів, такби мовити націоналістів найбільшої аґрарної партії, соціялістів — прихильників Троцького і комуністів.

Парк Тіволі подабає на віденський Пратер. Але є ріжниці. От нпр. поохожі пані виходять на ротунду потанцювати, а на лавках здалека від танцю лишають свої торбинки. Коли хтось на вулиці у Швеції загубить вартісну річ, гроші, біжутерію, може бути певний, що навіть по довшім часі знайде її в тім самім місці де її згубив. Є це не так доказ великого багатства, як високої культури. Помиляється той, що шукає зразків культури на заході Европи; справжня культура — у Скандинавії.

У Стокгольмі багато ресторанів і каварень в зелені, у блеску ріжнокольорового світла, фонтан, де що хвилини міняться світляні барви води. Деякі каварні положені на малих островцях і до них їдете човнами.

В елеґантній каварні при музиці просимо по старому звичаю за горілку. Відмовляють. У Швеції проґібіція, але яка? Раніше треба щось зїсти, а після того можна дістати найбільше дві чарки горілки і так далі, напереміну. Отже при проґібіції вільно випити і бочку горілки, як хто всилі зїсти вола. Дир. Мартюк своєю бородкою і вусами викликує зацікавлення, бо в Швеції того ніхто не носить. Уважають нас за еспанців, може і за абісинців.

СЕРЕД КОЛЬОРОВИХ ДОМІВ.

На другий день ранком їдемо автобусом до університетського міста Упсалі, віддаленого від Стокгольму на 75 км. Шоса першорядна. По дорозі ніде нема густо заселених осель. Вздовж дороги засаджені деревами хутори або тільки мальовничі кольорові доми вкриті червоною дахівкою. Доми серед зелені і квітів, перед домами сади. Мешкає у них середня верства чи робітник, що звідси щоденно їде до праці, звичайно колесом або і власним автом. На кожній брамі прибита поштова скринька, де надаєте і відбираєте листи.

Обставини сприяють будові таких домів поза містом. У самім Стокгольмі комірне розмірно високе, нпр. за мешкання з двох кімнат і кухні з комфортом платять річно 1.600 корон. Коли хтось задумує будувати власний дім, потребує власного капіталу 10%, а держава дає кредить до 90% потрібної готівки, який сплачують у четвертьрічних ратах рівних сумі комірного за дане мешкання продовж 20 років. Супроти того у Швеції кожний, хто тільки хоче — може мати власний дім.

У полудневій Швеції Сканії переважає хліборобство, у середній промисл. Одначе і в середущій, яка саме є предметом наших відвідин, крім ліса є також управна рілля. Управляють тут пшеницю, жито, овес, буряки, кормову капусту, передовсім багато шведської конюшини.

ГОСПОДАРСТВО СЕРЕДНЬОЇ ВЕЛИЧИНИ.

Оглядаємо одне з господарств середньої величини барона Гера. Це фідеїкоміс, даний державою його предкові за якісь заслуги зі заказом позбуватися цього і з тим дальшим застереженням, що коли вимре рід у мужеській лінії, маєток вертається до держави. У Швеції є більше таких фідеїкомісів. Маєток складається з 125 га ріллі, 400 га ліса, окрім цього аренд'ує ще 62 га грунту. Мертвий інвентар машиновий; оре тракторами. Зі живого інвентара є: 40 коров, 35 телят і 30 коней. Ведуть молочну господарку і годівлю худоби і коней. У Швеції є лиш одна раса коней — бельгійська. Коні великі, товсті, зчасом ідуть на мясо. Кінь коштує 1.000 корон, корова 500 кор. 1 га поля 1.000 кор. Стайні уладжені з комфортом: великі, просторі. Стіни викладані білими кафлевими плитами, долівка з бетону. Кафлеві мушлі — умивальні для служби. Електричне освітлення, центральне огрівання. Зразковий порядок і чистота. У наших стайнях звичайно повно мух, бо тут вони і виводяться. Там у стайні їх цілком не видно, а як яка заблудить — зловиться на мухолапці. Служби 10 люда. Окрім цього власник наймає сезонових робітників. Місячна платня постійного робітника 120 корон, з чого 75 кор. в готівці а 45 кор. в натурі. Поміч лікарська безплатна. Отже платня шведського робітника вища від нашого пересічно на 500%. Рільні робітники мають збірну умову, однотижневі відпустки.

(Д. б.)

снєнні цієї засади сподіється скорше перебрати автономну самоуправу краю до своїх рук і таким чином здійснити своє право господаря на своїй землі. Тим більше, що опозиція не пасивна. Вона енергійно працює і використовує найменшу нагоду для засвідчення своїх позицій.

Трьохмісячний період, визначений в законі про урегулювання прав губернатора, опозиція використала для роздмухування старого мовного спору. Не зважаючи на те, що „конституційно правний комітет“ дійшов до того погляду, що всі ці поняття (мова: „українська“ або „русинська“ або „підкарпаторуська“ або „домашня мова народу“ — для означення мови підкарпаторуських українців) покриваються терміном „малоруський язик“, бо народня мова підкарпаторуських русинів є неспірно мовою малоруською“ (такий офіціяльний присуд!) — опозиція видала відозву до „русскаво народа“ під гаслом: „Русскія деті должни учіться із русскіх учебніков“. Ведеться шалену аґітацію серед широких мас населення зі спекуляцією на слові „наш“. І в наслідку такої аґітації витворюється настрій, який стає базою для шкільної політики на П. Р., тимбільше, що теперішний керманич міністерства освіти ЧСР має виразні москвофільські симпатії та радо послуговується тактикою „доконаних фактів“.

Не можна сказати, щоб не виявляла деякої активности і сторона українська, не зважаючи на розчарування провідних кол українського громадянства. Але його тактика цілковито інша. Вона носить характер леґальної боротьби і виявляється, головним чином, у висилці ріжного роду протестів та меморандумів, що в своїх мотивах базуються на педаґоґічних принципах Коменського та на засадах загально-людської справедливости.

Тактики „доконаних фактів“, хоч нею і погрожують інколи провідні українські кола, якось не видно. Ось наприклад: „Учительська Рада Учительської Громади на своєму засіданні дня 25. серпня 1937 прийняла таку резолюцію: **Зобовязуємо всіх членів Учительської Громади від 1. вересня 1937 уживати всюди: при навчанні, при урядуванні, в поданнях до урядів виключно живої народньої мови з фонетичним правописом, бо це єдина літературна форма нашої мови, що означується „малоруською“ себто українською, як то випливає з постанови точки 6. § 10. закону ч. 172-37. зб. з. і р. Учительська Рада Учительської Громади**“ („Учительський Голос“ ч. 9. стор. 198).

Видавши таке зобовязання той же орган на слідуючій сторінці в статті „На початку шкільного року“ пише: „Нині ми такі сильні, що нам годі чогось побоюватися. Не боялися 68-еро (перші основоположники української учит. організації) не напудимося і 1555-еро“. (Число чл. Учит. Громади на сьогодня). Але така самовпевненість не робить відповідного враження, бо фактом є, що окружний інспектор, член учительської Ради і учасник засідання з повищою постановою, вернувшись до свого уряду видав обіжник, яким наказав уживати в урядуванні урядового т. зн. **етимольоґічного** правопису! Чи дивно після цього, що загал учительства так само злегковажив постанову проводу своєї орґанізації і тільки поодинокі особи послідовно переводять її в життя. І чи дивниця, що власть імущі мало звертають уваги на таку тактику паперових матеріялів і паперових постанов, які нікому не страшні?!

При таких настроях і практичній роботі провідників українського народу на П. Р. сам нарід живе у повній дезорієнтації навіть в такому важливому питанні як мова навчання у школах, себто найголовніший засіб до його культурного піднесення. Прикладом цього може бути голосування родичівських товариств при школах на П. Р. в Королеві над Тисою, не зважаючи на численну учительську **народовецьку** корпорацію, учителеві москвофілові вдалося демагоґічно потягнути за собою родичів вищеназначеною формулою: „наш русскій — чи чужий український“. В той сам час на родичівському зібранні при гімназії в Берегові, завдяки рішучій поставі свідомих учительських одиниць, що не побоялись інтерпретувати законом признану назву нашої мови „малоруська“ як мову **українську** і навіть внести це до протоколу — численно заступлені батьки-селяни однодушно і найрішучіше осудили експерименти москвофільствуючих професорів і своєю рішучою поставою зробили на них натиск.

Всупереч надіям „Свободи“ „штучно роздувані перегони між культурними напрямками“ не тільки не припинились, а навпаки набрали ріжких і загострених форм. Проти себе стануди дві тактики:

1) Тактика **доконаних фактів**, що її ведуть ті, про яких посол Ю. Ревай висловився, що це „не лише опозиційні, але й просто протидержавні“ кола. Дивним збігом обставин саме ця тактика находить для себе пригожий ґрунт у москвофільській політиці керманича народньої освіти;

2) тактика **леґальної боротьби** меморандумами та протестами, що її веде український табор, ультральояльний до ЧСР, але жорстоко поборюваний провідними чинниками Краєвого Шкільного Реферату в Ужгороді.

В атмосфері цього змагання здійснюється на Підкарпатській Руси т. зв. „перший етап“ автономії.

Хто вийде з нього переможцем — покаже найближче майбутнє. Перемога залежить у величезній мірі від того, чи український табор помудрішає на підставі дотеперішнього досвіду та навчиться дечого, про що досі боявся навіть думати.

Омікрон.

—o—

†

В останній хвилині надійшла до Редакції „Діла“ сумна вістка, що в четвер 7-го ц. м. в пів до 2. год. пополудні помер у 53-ому році життя

Михайло Корчинський

чільний український діяч, адвокат, член Центральної Ради, державний секретар Української Народньої Республики, голова Всеукраїнської Національної Ради у Камянці, — від 1922 року начальник правного відділу Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові.

Покійний належав до найчільніших, найкультурніших та найбільш відомих українських наддніпрянських діячів, що їх лиха доля розпорошила по світі. Найшовши захист і варстат праці на рідній українській Галицькій Землі, Покійний належав до тих наддніпрянських земляків, що тісно зжилися зі своїм оточенням, перейнялись місцевими журбами й турботами та ввійшли в ріжні клітини місцевого громадянського й товариського життя. Був між іншим спорадичним співробітником „Діла“ і приятелем нашого часопису. Тому вістка про Його несподівану і передчасну смерть наповнить все українське громадянство великим смутком.

З технічних причин ми вже не можемо подати відразу широкого життепису Покійного та Його характеристики. Зробимо це у завтрішньому числі.

Похорон відбудеться в суботу в 3. год. попол. з вірменської крипти на Личаківський цвинтар. — Вічна Память Заслуженому Громадянинові!

Ґуберніяльна Рада в Ужгороді.

Ухвалений перед трьома місяцями закон про компетенції краєвого ґубернатора Закарпаття входить у життя з днем 8. жовтня ц. р. Це означає здійснення першого етапу автономії Закарпаття. Дорадчим орґаном ґубернатора буде Ґуберніяльна Рада.

Дня 4-го жовтня ц. р. відбувся в Ужгороді вибір Ґуберніяльної Ради, органу, який має дорадчий голос у справах Закарпаття. Ґуберніяльна Рада складається статутово з 6 членів краєвого виділу, 9 членів вибраних краєвими делегатами і 3 членів іменованих.

Вибори до теперішньої Ґуберніяльної Ради для Закарпаття дали такий вислід: М. Ґулянич — шкільний інспектор з Густу, Андрій Ґіді — держ. комісар з Вел. Доброні, Степан Деркач — хлібороб з Ракошина, д-р Долинай — директор шпиталю в Ужгороді, Д. Яцин — соц. дем. з Густого, М. Василенко — нар. учитель з Мукачева, І. Ортунай — держ. комісар з Берегова, Алядар Возарі — редактор з Мукачева, Балеґ Іван — комуніст із Мукачева.

З девяти вибраних членів 3 — це мадяри. 3 русофіли і 3 українці

„Тверда рука“ уряду Шотана.

Париж, 3 жовтня 1937.

Безпосередньо перед кантональними виборами маніфест уряду Шотана до французької нації, має передове, якщо не „історичне“ значіння для внутрішніх французьких відносин. Радикальні і соціялістичні міністри включно з президентом робітничої конфедерації однозгідні в тому, що

1. Треба збільшити французьке виробництво, бо від французької продукції, яка зменшилася з приводу 40-годинного тижня праці, як ми вже нераз повідомляли, залежить доля французького франка, що, відірваний від золота та злучений угодою з Ню Йорком і Льондоном, матиме таку вартість, якої бажатиме французька нація; це залежатиме від: солідарности всієї нації, від соціяльного миру і — ще раз повторяємо — від **збільшення французького виробництва.**

2. Соціялістичні міністри однозгідні з радикалом-премієром Шотаном, що окупація варстатів праці є незаконна, і що уряд здавить окупаційні страйки в майбутності — хочби і військовою чи поліційною силою.

3. Радикально-соціялістичний уряд, або — як тут кажуть — уряд „людового фронту ч. 2“ під проводом радикалів не допустить до ніяких чужинецьких вибриків чи втручувань у внутрішні французькі справи на терені Франції та заряджує „чистку“ між чужинцями. Масове виселення еспанців з Франції, які живуть тут на кошт французького уряду, вже заряджене і виконуване. Ці еспанці мають повну свободу поїхати на територію ген. Франка чи на територію „людового еспанського фронту“ — як собі бажають.

4. „Божий мир“, якщо його так вільно назвати, настав між радикалами і соціялістами; бо всі ті зарядження переведе уряд без огляду на вислід кантональних виборів — себто кантональні вибори матимуть тільки, як це бувало і досі, своє льокально-управне значіння.

5. Уряд Шотана-Блюма заводить тверду руку у французьких кольоніях, а міністр Саро — великий ліберал у Франції та водночас дуже енергійний і деспотичний проконсуль у заморських французьких областях — має проводити тією акцією у Північній Африці.

Сьогодні можна сміло твердити, що **програма уряду людового фронту ч. 2 є однакова з програмою націоналістичної Франції. Різниця може бути тільки у виконанні цього пляну; метода буде нагальніша у націоналістів, а повільніша у радикалів і соціялістів. Але вислід** буде один і той самий.

Юрій Студинський.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Діти джунґлі.

Люди, що виховалися разом із звірятами.

У Східній Індії трапилася недавно пригода, що виглядає майже на неймовірну. Підчас великих ловів на тигра, попали мисливі на сліди шакалів, серед яких можна було запримітити також сліди людських ніг. Коли мисливі докладніше приглянулися цим слідам, переконалися, що ці сліди походять від якогось 8—10-літнього хлопця. Мисливі пустилися в погоню за тими слідами і згодом натрапили на тічню шакалів і між ними побачили молодого хлопця. На мисливих дивився він із найбільшим недовірям і коли його схопили, боронився з усіх сил перед своїми спасителями. Він кусав, копав і дряпав мисливих та при тому не видав зі себе ні одного звуку. Тільки дико гаркотів при тому і добував зі себе якісь чисто звірячі, неартикуловані голоси.

Вкінці молодого дикуна обезсилили і завезли до міста Ахмедабад. У кімнаті куди його завели втиснувся він у найтемніший і найтісніший куток, виявляючи при кожнім зближенні людини, зокрема білої людини, несамовитий просто страх. З усіх страв, що йому подавали, не приймав він ніякої, тільки вдоволявся все свіжою водою. Тоді люди прийшли на думку подати молодому дикунові сире мясо. Цим разом повелося підійти малому під смак, бо він кинувся на мясо захланно і оглянувшися, чи ніхто його не підглядає, почав їсти. Одначе не послугувався він при тому руками, як це ми робимо, тільки брав мясо зі землі, кусаючи його відразу зубами, так як це робили його принагідні чотироножні виховники.

Чотироножні виховники.

Мисливих, що вирятували хлопця, турбувало питання, відки хлопчисько опинився серед шакалів і яке його походження. Одно було певне: Він був індусом. Більше не вдалося нічого прослідити, бо хлопчина помер небавом на шлункову недугу. Його орґанізм не міг витримати наглої зміни поживи, шлунок не вмів собі дати ради з вареною стравою і заки хтонебудь опамятався, молодий дикун помер серед важких болів. Ті, що його вирятували від диких звірят, засудили його одночасно на смерть. Секція трупа не виказала в орґанізмі ніяких спеціяльних змін, тільки мязи ніг і рук були незвичайно сильно розвинені. Також і зуби були більше розрослі і пристосовані до їдження сирого мяса. Зі смертю молодого хлопця пропали всі сліди його минулого.

Оповідання місіонаря.

В Індіях знають більше таких випадків, що звірята виховували дітей. Американський місіонар Ель Мурчісон оповідав про таку пригоду, серед якої він знайшов молоденьку дівчинку. В 1908. р. мандрував згаданий місіонар по диких околицях північної Індії та полудневого Китаю. Підчас своїх мандрівок забрив він аж до малого містечка Уісі, яке лежить у підніжжі гір Лян-шан. Там знайшов він величезне поле до попису і праці. Серед племен, які замешкували тамті околиці, панували постійні війни і непорозуміння. Колиж додати ще до того безчисленні грабунки, напади, схоплювання жінок і дітей, то тоді можна собі виробити ясний погляд на умовини, серед яких доводилося жити американському місіонареві.

Дика дівчинка.

Більше як два роки вів Мурчісон свою діяльність у тій околиці як лікар і здобув собі таким чином славу чудотворця і добродія. Одного дня прислав йому мандарин міста молоду, може 12 або 14-літню дівчинку, яку знайшли підчас ловів серед диких свиней. Ніхто не вмів добути з дівчинки хочби словечка.

Тому, що Мурчісона вважали лікарем чудотворцем, що все вміє і знає, мандарин прислав йому дівчинку, щоб він її вилічив від впливу злих духів. Перш усього розвязав місіонар дівчинці посторонки, що ними вона була спутана і які врізалися їй глибоко в тіло та поробили дошкульні рани. Коли дівчинка почула, що вона знову вільна відразу кинулася навтікача. Радне-рад мусів місіонар заложити дівчинці сталевий перстень на шию і на ньому прикувати її до муру. У замкненім просторі не міг він її тримати, бо вона поводилася так дико і так виривалася з оков, що місіонар побоювався, щоб дитина не поранилася. Тому примістив її на дворі, де вона поводилася куди спокійніше. Там ставала дівчинка під впливом прихильних і привітних слів місіонаря чимраз спокійніша і лагідніша. Згодом навчилася Ті'ян (Чужа дівчинка) вимовляти поодинокі слова. Відтак із гідною подиву швидкістю опанувала дівчинка призабуту серед диких звірят мову. По трьох місяцях могла вона вже зовсім добре з американцем порозумітися, одначе у присутності чужих поводилася вона ще несміливо і боязливо. Та всі зусилля молодого місіонаря довідатися від дівчини, яким чином вона попала між дикі свині, були безуспішні. На всі питання відповідала вона, що зі свого минулого вона нічого не памятає. Її память кінчилася на хвилині, коли вона прийшла до дому місіонаря. Американець кинув усі дальші допити, щоб непотрібно не хвилювати дівчинки. Його зусилля розвідатися щонебудь про неї в околицях міста покінчилися невдачею. Коли місіонар Мурчісон покинув Уісі і вернувся до Америки, покинув Ті'ен, яка мала вже тоді 24 роки як жінку свого кухаря і щасливу матір чотирьох дітей.

Хлопець серед гієн.

Про іншу таку подію оповідали багато в Калькуті. В 1917. р. схопив недалеко села Путарірі, тигр одну молоду вдову разом із її дволітнім хлопчиком. По кількох днях по матері знайшли вже тільки погриженого трупа, але по дитині і слід застиг. Щойно на весну в 1918 р. підчас ловів на гієн знайшли туземці в печері, яку займали гієни, маленького хлопчину, що міг мати не більше як три рочки. Дитина поводилася зовсім так як і його принагідні дикі „родичі": втиснувся у найглибшу закутину печери і відтам споглядав з недовірям на мисливих. Колиж до нього наблизилися, тоді боронився так як малий хижак: кусав і дряпав. Ловці, які не походили з Путарірі, але знали про схоплення жінки й дитини, здогадувалися, що маленький дикун — це запропащена дитина вдовиці. І справді мешканці села розпізнали в дитині згубу. Про цю подію повідомили владу, яка повела на свою руку слідство. Воно не потвердило справді у сто відсотках тверджень мешканців Путарірі, але й не опрокинуло його. Хлопця віддали до інституту в Горакпурі і виховували там на державний кошт.

Примхи народів.

У деяких околицях Бельґії є рід білої глини знаний як літофон. Її вживають на цілому світі як основний складник білої фарби. Німецькі купці купували цю глину і висилали її до Китаю у скриньках з Гамбурга. Бельґійці відкрили цю штуку і почали робити те саме, щоб мати власний заробіток. Але коли з Антверпену прийшов бельґійський транспорт — китайці не хотіли його приняти. Вони не вірили, що це той самий літофон із Бельґії, бо не мав німецької фірми і не прийшов з Гамбурга. Не можна було переконати китайців, що це оригінальний продукт, а не підрібний. Бельґійці втратили на інтересі і погодилися з тим, що мусять продавати глину німцям, які від китайців беруть вищу ціну. Такий підхід до інтересу не є винятком серед народів. Китайські яйця страшенне дешеві. У 1919 р. був великий попит на консервовані китайські яйця в Англії та Америці. У 1934 р. Англія спровадила 2254 міліонів чужих яєць, з чого 172 міл. з Китаю, бо сама у краю має всього 68 проц. із загальної потреби. На кожного англійця пересічно припадає річно 155 яєць, більше ніж яблук.

Англійці вперті як китайці.

Та ось у 1934 р. почалася в Англії пропаганда проти китайських яєць, буцімто вони нездорові, затроєні. Один англійський фермер написав прилюдний лист до преси, що він посадив свою курку на китайське яйце і з нього виклювалася гадюка. Не помогли спростування досвідчених хліборобів і вчених, що це нісенітниця — англійські господині не хотіли китайських яєць. Не було іншої ради для продавців англійських яєць, як ті самі китайські яйця пакувати у скрині і висилати до Америки, де їх продавали як чисто англійські.

ЗНОВУ СХОПИЛИ ДИТИНУ.

Французьку прилюдну опінію хвилює знову нове схоплення дитини.

Мала 7-літня Одета Льоран у Фужер вийшла рано до школи, віддаленої не більше, як чверть години ходу. Мала Одета Льоран до школи не дійшла і до дому не вернулась. Пропала в дорозі без сліду.

Ця подія скоїлася ще минулого четверга і досі всі розшуки за дівчинкою залишились безуспішні. Тільки фармери бачили, як дорогою гнало гарне авто, в якому сидів якийсь мужчина з жінкою. Це авто бачили люди і напередодні схоплення біля дому родичів Одети Льоран. Догадуються, що дівчинку схопили якісь маняки, або вона стала жертвою якогось садиста.

Спляча красуня з Шікаґо померла.

Із Ню Йорку повідомляють, що Патриція Меґір — про яку ми вже писали перед кількома місяцями — померла на запалення легенів. З початком вересня появилися в неї симптоми важкої недуги. Тоді дівчину перевезли до лічниці за лікування, щоб перевести операцію. Перед операцією перевели недужій перелив крови, одначе в неї почалося запалення легенів. Від цієї недуги вона теж і померла.

Секція її тіла не дала ніякого висліду і не розвязала загадки, що було причиною довготривалого сну. Одно, що при тому вдалося прослідити, то те, що в недужої витворилася атрофія мозку, так, що мозок майже зовсім занидів.

Як ми вже повідомляли, Патриція служила давніше як секретарка в одній ню-йорській фірмі. Тоді мала вона 27 літ і мала між своїми знайомими славу справжньої красуні. При тому вона вправляла ріжні спорти і нічого не вказувало на те, щоб вона могла занедужати на якунебудь важку недугу.

В січні 1932 р. заснула вона раптом у поїзді, коли верталася домів із праці. Її розбудили на кінцевій стації. Кілька днів боролася вона з безмежною сонністю. Вона намагалася вхопити себе в руки і правильно працювати. Та вже 15 лютого заснула вона знову, щоб уже більше з того сну не пробудитися.

За той час, як вона спала помер її батько, бабуся й дідо. Мати вела точні записки, щоб коли дочка пробудиться, оповісти їй докладно про все, що за час її сну скоїлося.

ВЕСЕЛЕ.

Один молодий композитор відіграв перед Россінім якийсь музичний твір. Опісля питається мистця, як йому подобалася гра.

— Високомистецька! — відповів Россіні. — Ви сильніший як Бог, бо він створив світ, а ви хаос.

СИЛА ПРИВИЧКИ.

Один відомий актор старався про розвід. Цілу справу обговорив докладно зі своїм адвокатом і всі питання та відповіді адвокат докладно собі записав. Вкінці запитав зацікавлений актор:

— Але скажіть мені, пане меценасе, хто грає ролю судді?

„Ані гектара польської землі в чужі руки“.

Відомий україножер проф. Ст. Ґрабський виголосив недавно у варшавськім „Звйонзку офіцерів резерви“ відчит на популярну сьогодні між поляками тему української небезпеки. На тому відчиті сказав Ґрабський небагато нового, змістом реферату було домагання до влади, щоб **перевести законну заборону продавати польські нерухомости в чужі руки.** Ця заборона торкалася би не тільки землі на селі, але й домів по містах. Доки нема такої законної заборони, повинні придержуватися того самі власники реальностей. Старі байки оповідав теж ветеран галицьких ендеків про душехватство українських священників та про те, що мовляв, 90 прц. дітей з мішаних подруж стає українцями. Висталоб — каже Ґрабський — тільки 10 прц. чисто польського населення, щоб поляки мали абсолютну більшість на території Східної Галичини. Найбільшою ревеляцією відчиту проф. Ґрабського була його заява про шкільництво у Східній Галичині. Ґрабський заявив, що хоч сам був автором шкільного закону, сьогодні домагається його ліквідації, бо закон виявився нежиттєвий.

Українці також домагаються знесення того закону — казав референт. Колиж вони хочуть одномовної школи, то можна на те погодитись, **одначе з тим, що ця школа буде з польською мовою навчання.**

Висловивши своє признання для акції військових чинників і для творення організації шляхти, референт підкреслив, що для оборони польщини треба змобілізувати Варшаву й уладити пропагандивний наїзд на неї. Бо досі Варшава спирається на ріжних дедукційних комбінаціях, витворених у кабінетах ріжними меншими й більшими дипльоматами.

—o—

Відгомін польсько-української війни.

ТРЕТІЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В четвер 7. ц. м. третього дня розправи зізнавали далі ввесь час свідки. Зацікавлення розправою велитенське. Салю розправ виповнила публика по береги і тому возний з початком розправи позамикав усі двері на салю.

Перша ввійшла на салю **св. Мар'я Думанська,** римо-кат., з Лисинич, заприсяжена зізнала, що не знає підсудного. Каже, що працювала в грудні 1918. р. на фільварку в Лисиничах. Одного разу прийшла до фільварку польська, а незабаром українська стежа. Почалася стрілянина і свідок втікла. Предсідник відчитує свідкові її зізнання у слідчого судді, де записано, що свідок пізнала підсудного Хомяка як того, що свідка бив прикладом кріса на фільварку в Лисиничах. Свідок вияснює кількома наворотами, що слідчий суддя закликав її та ще двох свідків і тоді лише св. Паливода пізнала підсудного. Свідок і друга жінка не пізнали підсудного. Чому у протоколі записано інакше — не знає. Вкінці на питання предсідника відповідає, що підсудний може подібний до того вояка, що тоді бив її прикладом кріса, але присягнути не може.

Св. Василь Хомин греко-католик з Лисинич незаприсяжений зізнає, що підсудного знає з Підборець. Бачив, що полоненого А. Терліковського завели до канцелярії, де був мабуть пор. Іваницький. А що свідок пішов тоді до канцелярії — не знає, що з ним опісля сталося. Чув від якогось вояка, що полоненого Терліковського відвели до Миклашева, інші говорили що його розстріляли. На питання прокуратора каже, що Василя Закордонця знає. Він командував постійно стежею. Про полонену леґіоністку теж чув, що її відвели до Миклашева.

Св. Дмитро Бедрій не прийшов і тому предсідник відчитав його зізнання. З них виходить, що підсудного знає з Підборець.

Св. Параскевія Паливода, греко-католичка, заприсяжена зізнала, що підсудного знає, бо приходив кілька разів зі стежею до Лисинич. На питання предсідника заявляє, що підсудний не зробив їй нічого злого. Підкреслює, що її бив прикладом кріса Закордонець. На питання прокуратора каже, що один з вояків говорив до В. Закордонця, щоб її застрілив, бо вона повідомила польську стежу, що надходить українська стежа. На питання обор. д-ра Шевчука каже, що не бачила з лиця, чи тим вояком, що говорив до В. Закордонця, був підс. М. Хомяк. На питання підсудного каже, що чула, що підсудний приходив зі стежею. На дальше питання обор. д-ра Шевчука свідок заявляє, що не чула, щоби підсудний зробив комунебудь кривду в Лисиничах чи то полякам чи українцям.

Св. Михайло Кунц, римо-католик, коваль з Лисинич, заприсяжений, зізнав, що 7. грудня 1918. р. віз з батьком навіз з касарень, де тепер є 14. полк уланів. По дорозі стрінула їх польська стежа під проводом Терліковського, які всіли на сани кажучи, що їдуть до Лисинич по індики для недужих польських старшин. Батько свідка випрошувався, що його малі коні, але леґіоністи таки поїхали з ними до Лисинич. Десь за півтора години свідок довідався, що його батько і два леґіоністи вбиті, а Терліковського відвели до Підборець. Чув, що Бубела бив Терліковського, опісля його розстріляли. Хто його розстріляв — не знає. Коли предсідник показав фотографію Терліковського — свідок не пізнає його з фотографії. На питання обор. д-ра Шевчука каже, що розмовляючи з Терліковським на санях мав тоді 16 років.

Св. Мар'ян Кунц, римо-католик з Винник, заприсяжений зізнав, що підсудного пізнає, бо ходив зі стежею. За Терліковського нічого не знає. Хто з української стежі вбив батька свідка — не знає. На питання предсідника, яку опінію мав підсудний — свідок мовчить. На питання прокуратора каже, що не бачив підсудного з Бубелою і з В. Закордонцем у Лисиничах того дня, коли взяли до неволі Терліковського. Хто його розстріляв — не знає. **Прокуратор:** Яку опінію мав підсудний? **Свідок:** Щойно по повороті Бубели з Чехословаччини почали говорити, що підсудний поповнив якісь промахи.

Обор. **д-р Шевчук:** Чи ви чули, щоб підс. Хомяк підчас польсько-української війни зробив якунебудь кривду чи то полякам чи українцям?

Свідок: Ні! Нічого не чув ні не заобсервував. Чув теж, що була якась пожежа в околиці Підборець. Але хто спалив, чи українці, чи поляки — не знає.

Св. Ян Корняк з Лисинич, 79 літ, римо-католик, заприсяжений зізнав, що відвозив на цвинтар якогось польського леґіоніста, який дістав в око. Чув, що його вбив підс. Хомяк, якого пізнає. Каже, що підсудний мав в околиці опінію якнайгіршої людини. На питання прокуратора свідок каже, що від Чорного чув, що це підс. Хомяк розстріляв якогось леґіоніста.

Суддя Бочар: Як підсудний докучав свідкові, як образив у національних почуваннях?

Свідок: Підсудний говорив до мене „ти полячок“ з додатком російської лайки. Ніколи не бив мене. На дальше питання каже, що лише словами ображав його і переводив в нього реквізиції.

Св. Анна Буковська, римо-кат., з Лисинич, заприсяжена зізнала, що в грудні 1918. р. дійшло до бійки між польською та українською стежею на фільварку в Лисиничах. Каже, що командант української стежі, про якого говорили, що називається Хомяк, застрілив тоді раненого тоді польського леґіоніста. Того команданта бачила лише тоді один раз. На питання предсідника каже, що не може рішуче пізнати підсудного як того, що вбив раненого полоненого. На питання прокуратора свідок каже, що тоді її не бив ніхто нагайкою. Ніколи не чула теж у Лисиничах, що це підс. Хомяк застрілив полоненого. **Прокуратор:** Чи Чорний — це ваш брат? Свідок — **ні.**

Щойно на питання оборонця свідок признається, що цей Чорний це її брат і що він втік до большевиків. Обор. **д-р С. Шевчук:** Коли утік? **Свідок:** Пішов як 14-літній хлопець з українською армією. **Оборонець:** Ага! Чи це він застрілив того полоненого на фільварку? Свідок заперечує. На питання підсудного свідок додає, що тоді, коли вбито на фільварку поляка, був артилерійський бій між поляками та українцями. Польські гарматчики стріляли коло фільварку в Лисиничах. Тоді був теж убитий один український вояк на її подвірю (раніше запевняла, що лише прийшла українська стежа і перестрілювалась з польською).

Обор. **д-р Шевчук:** Чи ви полька, чи українка? **Свідок:** Полька. Обор. **д-р Шевчук:** Чи ви вродилися греко-католичкою чи римо-католичкою? Свідок не встигла відповісти на це питання, бо предсідник відхилив його.

На питання прокуратора свідок каже, що її батька арештували поляки і тому її брат Чорний зі страху втік як 14-літній хлопчина з українською армією з Лисинич і тепер перебуває у большевиків.

По 20-хвилинній перерві свідок на питання оборонця відповідає, що має тепер одного брата. Підчас польсько-української війни мала трьох: один служив в українському війську і згинув під Сороками, другий втік до большевиків, третій є в Лисиничах.

(Продовження процесу на 7-ій сторінці.)

ЖІНОЧА СТОРІНКА.

Рефлексії по двох жіночих зїздах.

В днях 3., 4. і 5-го жовтня відбувся у Львові „Зїзд Інструкторок Сільського Господаря“ та „Зїзд кооперативних пропагандисток“, який скликав Ревізійний Союз Кооператив. Докладний звіт про хід першого зїзду подало „Діло“ у ч. 218. з 5-го жовтня ц. р. Та тому, хто мав нагоду приглядатись обом зїздам насувається багато рефлексій і міркувань.

На обидва ці зїзди приїхали дівчата з ріжних сторін нашого краю. Властиво другий зїзд був доповненням першого, бо взяли в ньому участь всі учасниці зїзду Інструкторок „С. Г.“ з додатком кількох пропагандисток, що працюють по Повітових чи Окружних Союзах Кооператив. Таке зацікавлення Інструктороок „С. Г.“ справами кооперації цілком зрозуміле, бо праця „С. Г.“ на селі і праця кооперації так тісно звязані, що їх нераз трудно розмежувати. Інструкторкам жіночого господарства теж тяжко відділити свою працю від кооперації, а кооперативним пропагаторкам тяжко пропагувати кооперацію не згадуючи про поліпшення жіночого господарювання на селі. Виказали це вони ще і в дискусіях на обох зїздах.

Та не це було найцікавіше на тих зїздах для стороннього глядача. Найцікавіше було прислухатись до настроїв цієї жіночої молоді, стежити за ходом їх думок і симпатіями.

Витворився якийсь особливий, новий тип молодої жіночої інтелігентки. Давніше не було в нас таких робітниць, а інші народи, за невеликим вийнятком, може й цілком не знають такої інтелігентної робітниці.

Інструкторки „С. Г.“ це не тільки фаховички, але у першій мірі громадянки, які розуміють село і його потреби та до своєї праці ставляться не як платні сили якоїсь установи, але з незвичайною відданістю і саможертвою. Коли послухати, в яких тяжких умовах проходить їх праця і з якою саможертвою вони віддають свої молоді сили для добра народнього — мимоволі схиляється чоло в пошані перед цими господарськими місіонарками. Холод, голод, брак зрозуміння користи їх праці не тільки серед села, але головним чином серед нашої інтелігенції і не тільки серед мужчин, але часто-густо і серед жінок — ось умови їх роботи. Як часто доводиться такій інструкторці в слоту і холод іти пішки на село, бо фіри не вислали, як часто доводиться їхати на фірі, що на ній навіть соломи нема, як часто не пришлють для інструкторки ні бунди ні бодай якогось коца, щоб ноги прикрити. А приїхавши на село застає вона неогріту салю „Читальні“, по якій вітер вільно розгулює, де доводиться говорити їй дві-три годині, бо крім чисто господарських справ мусить інструкторка порушувати ще й справи кооперації, гігієни та давати відповідь і поради на безліч запитів. А після такого говорення пара яєць на твердо та шклянка холодного молока є її єдиною стравою. Спати доводиться нераз в одній хаті з господарями і їх родиною, або в неогрітій хоч і окремій кімнаті, але з брудною постіллю. Рідко коли запросить до себе на відпочинок інструкторку чи пропагаторку місцевий парох чи хтось інший з інтелігенції. На цю нашу інтелігенцію можна було почути взагалі на обох зїздах багато нарікань.

Та що ще вражало у рефератах цих молодих піонірок: не тільки вони сміло виступали з ріжними своїми домаганнями, проектами та думками, але вся дискусія на обох зїздах свідчила про надзвичайне громадське вироблення, хист володіти словом, ясно і конкретно формулувати свою думку. Можна із спокійною совістю ствердити, що небагато зборів наших установ чи навіть централь можуть похвалитись таким рівнем дискусії. Видко, що „Сільський Господар“, який вишколив собі ці молоді сили (більшість кооперативних пропагаторок є теж вихованицями курсів „С. Г.“) дає своїм робітницям добру не тільки фахову, але й громадську підготову.

Якіж висновки можна зробити з обох зїздів?

Наше громадянство, особливо наші громадські діячки і діячі на провінції повинні би оцінити як слід працю тих саможертвенних молодих жінок. Вони повинні би памятати, що без господарського оздоровлення села — а це неможливе без участи жінки-селянки, не зміцнимось ми ніколи економічно. І мусілоб наше громадянство з більшою увагою і прихильністю ставитись до праці цих молодих піонірок, облегчувати її де можна, допомагати та підтримувати цих молодих дівчат.

Наші організації та установи, у центрі і на провінції, мусять найти якусь спільну мову і не обтяжувати роботи жмені очайдушних дівчат, якимись незгодами між собою. Чи в тім справа, хто фірмуватиме цю роботу на селі, чи в тім хто має змогу її ліпше виконати? Мабуть це останнє важніше і в цьому напрямі чути було багато тверезости в поглядах тих 40 молодих жінок, що три дні радили над тим, якби то в своїй праці осягнути ще більші висліди, а не нарікали на свою долю та не сперечались над дрібницями.

Шкода, що ширші кола нашого громадянства не мали нагоди прислухатись тим нарадам — багато повчального і корисного вони винесли би для себе і багато пристрастей може цей зїзд охолодив би в тих, що свій час і сили тратять у боротьбі за престіжеві справи, тоді коли ці молоді, тихі робітниці виконують дійсно незвичайно корисну роботу для нашого народу.

Д.

Перед Загальним Зїздом
Союзу Українок.

9-го і 10-го жовтня ц. р. відбуватиметься у Львові черговий загальний зїзд Союзу Українок. Присвячений він, як це видно з програми біжучій праці цього Т-ва, та плянам на майбутній діловий рік.

Як голосить комунікат Головного Виділу Союзу Українок з дня 15-го вересня „...Цей Загальний Зїзд матиме не тільки дуже поважний діловий характер, але теж характер святочної манїфестації, бо візьмуть у ньому участь наші сестри з інших українських земель і замoрської еміграції“. Як довідуємось, прибудуть на цей зїзд з Чехословаччини пані проф. С. Русова та пані З. Мірна, щоб відбути наради президії Всесвітнього Союзу Українок.

Сподіваємось, що цей зїзд найповажнішої нашої жіночої організації дійсно буде витриманий у заповідженому тоні та внесе багато нової ініціятиви в працю організації, до якої все наше громадянство ставиться з увагою.

Смерть „Великої Пані“ Фінляндії.

Цими днями фінляндське жіноцтво ховало свою „Велику Паню“ — панну Анні Фуругельм, яка померла в 77 році свого життя.

Цю „Велику Паню“ знало і шанувало не тільки фінляндське жіноцтво, але цілий міжнародній жіночий світ.

Панна Фуругельм була першою жінкою послом взагалі в цілій Европі. На цьому становищі пробула вона 12 років і її праця в парляменті дала дуже багато ініціятиви для загального народнього життя.

Живо цікавилась ця видатна жінка жіночим рухом і вже в 1904. році бере вона діяльну участь у міжнародньому жіночому конгресі у Берліні. На цьому конгресі вперше у приязні представниць багатьох національностей обговорювали справу рівноправности жінок. Брала панна Фуругельм живу участь і в дальших міжнародніх жіночих конгресах.

З фаху була панна Фуругельм професоркою, але багато часу присвячувала вона журналістиці і була незвичайною журналісткою, а також редагувала часопис „Нютіз“ („Наш Час“) та жіночий журнал „Астра“.

Святкуючи в 1930. році свої 70-ті уродини дістала від президента Фінляндської Республики ордер „Білої рожі“.

Нарід любив і шанував цю визначну жінку високого росту і трохи може різкої мужеської поведінки.

В останніх роках свого життя, залишивши активну політичну роботу взялась панна Фуругельм до списання своїх дуже цікавих і цінних спогадів. На жаль скінчила вона і видала тільки два томи цих спогадів. За працею над третім і останнім застала її тяжка недуга, яка після кількох місяців тяжких страждань дала їй вічний спочинок.

Своїм прикладом доброї громадянки і зрівноваженої політичної діячки служила багатьом жінкам міжнароднього світу маючи серед жінок ріжних країн щирих приятельок та наслідувачок. Останні роки її життя були заповнені жвавою кореспонденцією з жінками ріжних країн.

—o—

Хроніка

З клюбового життя. Дня 4. жовтня завитала до клюбу „Нової Хати“ і „Труду“ п. Ірина Гургула з гутіркою про Полісся. Аж замайоріло в клюбі від барвистих поліських узорів. П. Гургула принесла з собою зразки поліських тканин, що їх привезла недавно тому з Пинська. Росківні ткані сорочки з червоними, споловілими взорами, прекрасні чорно-червоні смугасті верети, яскраві вовняні запаски, навіть пара поліських личаків, що їх виплітають із вербової кори, доповнила цю мальовничу збірку. Присутні почули про ту дивовижну країну, де водні шляхи переплітаються в густому лісі, як у нас стежини. Дивні там звичаї, підсоння люди. Цікаво побувати там і довше. Та варто було почути і вражінь перелетного мандрівника, що тим яскравіше схоплював вражіння.

Господарські покази. 30. вересня перевела п. Наталка Гаврих показ, як ладити вітамінові напої. Цей цікавий звичай закріпився тепер у модерній відживі. Замість нездорового чаю, є ще менш доцільного алькоголю подають тепер при домашніх гостинах смачні овочеві напої, як яблучний або виноградний сік. І для дітвори цей напій має першорядну вагу з огляду на його віджившу силу. Напої такі можна ладити свіжі, або й на запас. Хоча в зимі можуть нам для тієї цілі послужити яблука або дерен. Дальше побачили присутні як заварювати гогодзи. Цей вдячний овоч не вимагає багато цукру і в сполуці з яблуками дає смачні компоти до мясив. Цікава й зовсім нова його сполука з хроном, що надає йому пікантного смаку. Вечір пройшов дуже успішно. Присутні були вдоволені річевими поясненнями доповідниці, що їх подавала вона на запити. Черговий господарський показ припадає на 14. ц. м. й задемонструє вітамінові салати. Побачимо, як ладиться салату з моркви, капусти і городовину в підливі муштардовій та майонезі.

—o—

Практичні поради.

Не дозвольте дітям обгризувати нігтів. Недобрий звичай обгризування нігтів і надалі панує поміж дітьми. Отже на підставі приватного досліду між шкільними учнями у Кенігсбергу стверджено, що майже половина в кожній клясі мала надгризені нігті і то аж до місця, де ніготь зростається з тілом. У четвертини учнів була передня половина нігтя обгризена, а кінці пальців були ушкоджені і забруджені. Обгризання нігтів помічено у молодших і у старших дітей, без ріжниці темпераменту, здібности і конституції тіла, у хлопців і у дівчат. На підставі тих спостережень радять їх батькам добре пильнувати своїх дітей, що обгризають нігті.

Зіпсуті консерви. Не легко розпізнати зіпсуті консерви, тим більше у пушках. Треба вважати, чи пуделко не здуте. Якщо консерви були зроблені недобре, підлягають зіпсуттю і наслідком розкладу — гниють, виділяють газ, розпирають коробку. При відкриванні видобувається той газ з сичанням, що лекше дається справдити.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Діти джунґлі.

Люди, що виховалися разом із звірятами.

У Східній Індії трапилася недавно пригода, що виглядає майже на неймовірну. Підчас великих ловів на тигра, попали мисливі на сліди шакалів, серед яких можна було запримітити також сліди людських ніг. Коли мисливі докладніше приглянулися цим слідам, переконалися, що ці сліди походять від якогось 8—10-літнього хлопця. Мисливі пустилися в погоню за тими слідами і згодом натрапили на тічню шакалів і між ними побачили молодого хлопця. На мисливих дивився він із найбільшим недовірям і коли його схопили, боронився з усіх сил перед своїми спасителями. Він кусав, копав і дряпав мисливих та при тому не видав зі себе ні одного звуку. Тільки дико гаркотів при тому і добував зі себе якісь чисто звірячі, неартикуловані голоси.

Вкінці молодого дикуна обезсилили і завезли до міста Ахмедабад. У кімнаті куди його завели втиснувся він у найтемніший і найтісніший куток, виявляючи при кожнім зближенні людини, зокрема білої людини, несамовитий просто страх. З усіх страв, що йому подавали, не приймав він ніякої, тільки вдоволявся все свіжою водою. Тоді люди прийшли на думку подати молодому дикунові сире мясо. Цим разом повелося підійти малому під смак, бо він кинувся на мясо захланно і оглянувшися, чи ніхто його не підглядає, почав їсти. Одначе не послугувався він при тому руками, як це ми робимо, тільки брав мясо зі землі, кусаючи його відразу зубами, так як це робили його принагідні чотироножні виховники.

Чотироножні виховники.

Мисливих, що вирятували хлопця, турбувало питання, відки хлопчисько опинився серед шакалів і яке його походження. Одно було певне: Він був індусом. Більше не вдалося нічого прослідити, бо хлопчина помер небавом на шлункову недугу. Його орґанізм не міг витримати наглої зміни поживи, шлунок не вмів собі дати ради з вареною стравою і заки хто-небудь опамятався, молодий дикун помер серед важких болів. Ті, що його вирятували від диких звірят, засудили його одночасно на смерть. Секція трупа не виказала в організмі ніяких спеціяльних змін, тільки мязи ніг і рук були незвичайно сильно розвинені. Також і зуби були більше розрослі і пристосовані до їдження сирого мяса. Зі смертю молодого хлопця пропали всі сліди його минулого.

Оповідання місіонаря.

В Індіях знають більше таких випадків, що звірята виховували дітей. Американський місіонар Ель Мурчісон оповідав про таку пригоду, серед якої він знайшов молоденьку дівчинку. В 1908. р. мандрував згаданий місіонар по диких околицях північної Індії та полудневого Китаю. Підчас своїх мандрівок забрив він аж до малого містечка Уїсі, яке лежить у підніжжі гір Лян-шан. Там знайшов він величезне поле до попису і праці. Серед племен, які замешкували тамті околиці, панували постійні війни і непорозуміння. Колиж додати ще до того безчисленні грабунки, напади, схоплювання жінок і дітей, то тоді можна собі виробити ясний погляд на умовини, серед яких доводилося жити американському місіонареві.

Дика дівчинка.

Більше як два роки він Мурчісон свою діяльність у тій околиці як лікар і здобув собі таким чином славу чудотворця і добродія. Одного дня прислав йому мандарин міста молоду, може 12 або 14-літню дівчинку, яку знайшли підчас ловів серед диких свиней. Ніхто не вмів добути з дівчинки хочби словечка.

Тому, що Мурчісона вважали лікарем чудотворцем, що все вміє і знає, мандарин прислав йому дівчинку, щоб він її вилічив від впливу злих духів. Перш усього розвязав місіонар дівчинці посторонки, що ними вона була спутана і які врізалися їй глибоко в тіло та поробили дошкульні рани. Коли дівчинка почула, що вона знову вільна відразу кинулася навтікача. Раднерад мусів місіонар заложити дівчинці сталевий перстень на шию і на ньому прикувати її до муру. У замкненім просторі не міг він її тримати, бо вона поводилася так дико і так виривалася з оков, що місіонар побоювався, щоб дитина не поранилася. Тому примістив її на дворі, де вона поводилася куди спокійніше. Там ставала дівчинка під впливом прихильних і привітних слів місіонаря чимраз спокійніша і лагідніша. Згодом навчилася Ті'ян (Чужа дівчинка) вимовляти поодинокі слова. Відтак із гідною подиву швидкістю опанувала дівчинка призабуту серед диких звірят мову. По трьох місяцях могла вона вже зовсім добре з американцем порозумітися, одначе у присутності чужих поводилася вона ще несміливо і боязливо. Та всі зусилля молодого місіонаря довідатися від дівчини, яким чином вона попала між дикі свині, були безуспішні. На всі питання відповідала вона, що зі свого минулого вона нічого не памятає. Її память кінчилася на хвилині, коли вона прийшла до дому місіонаря. Американець кинув усі дальші допити, щоб непотрібно не хвилювати дівчинки. Його зусилля розвідатися щонебудь про неї в околицях міста покінчилися невдачею. Коли місіонар Мурчісон покинув Уїсі і вернувся до Америки, покинув Ті'ен, яка мала вже тоді 24 роки як жінку свого кухаря і щасливу матір чотирьох дітей.

Хлопець серед ґієн.

Про іншу таку подію оповідали багато в Калькуті. В 1917. р. схопив недалеко села Путаріпі, тигр одну молоду вдову разом із її дволітнім хлопчиком. По кількох днях по матері знайшли вже тільки погриженого трупа, але по дитині і слід застиг. Щойно на весну в 1918 р. підчас ловів на ґієн знайшли туземці в печері, яку займали ґієни, маленького хлопчину, що міг мати не більше як три рочки. Дитина поводилася зовсім так як і його принагідні дикі „родичі": втиснувся у найглибшу закутину печери і відтам споглядав з недовірям на мисливих. Колиж до нього наблизилися, тоді боронився так як малий хижак: кусав і дряпав. Ловці, які не походили з Путаріпі, але знали про схоплення жінки й дитини, здогадувалися, що маленький дикун — це запропащена дитина вдовиці. І справді мешканці села розпізнали в дитині згубу. Про цю подію повідомили владу, яка повела на свою руку слідство. Воно не потвердило справді у сто відсотках тверджень мешканців Путаріпі, але й не опрокинуло його. Хлопця віддали до інституту в Ґоракпурі і виховували там на державний кошт.

Примхи народів.

У деяких околицях Бельґії є рід білої глини знаний як літофон. Її вживають на цілому світі як основний складник білої фарби. Німецькі купці купували цю глину і висилали її до Китаю у скриньках з Гамбурга. Бельґійці відкрили цю штуку і почали робити те саме, щоб мати власний заробіток. Але коли з Антверпену прийшов бельґійський транспорт — китайці не хотіли його приняти. Вони не вірили, що це той самий літофон із Бельґії, бо не мав німецької фірми і не прийшов з Гамбурга. Не можна було переконати китайців, що це оригінальний продукт, а не підрібний. Бельґійці втратили на інтересі і погодилися з тим, що мусять продавати глину німцям, які від китайців беруть вищу ціну. Такий підхід до інтересу не є винятком серед народів. Китайські яйця страшенне дешеві. У 1919 р. був великий попит на консервовані китайські яйця в Англії та Америці. У 1934 р. Англія спровадила 2254 міліонів чужих яєць, з чого 172 міл. з Китаю, бо сама у краю має всього 68 прц. із загальної потреби. На кожного англійця пересічно припадає річно 155 яєць, більше ніж яблук.

Англійці вперті як китайці.

Та ось у 1934 р. почалася в Англії пропаганда проти китайських яєць, буцімто вони нездорові, затроєні. Один англійський фармер написав прилюдний лист до преси, що він посадив свою курку на китайське яйце і з нього виклювалася гадюка. Не помогли спростування досвідчених хліборобів і вчених, що це нісенітниця — англійські господині не хотіли китайських яєць. Не було іншої ради для продавців англійських яєць, як ті самі китайські яйця пакувати у скрині і висилати до Америки, де їх продавали як чисто англійські.

ЗНОВУ СХОПИЛИ ДИТИНУ.

Французьку прилюдну опінію хвилює знову нове схоплення дитини.

Мала 7-літня Одета Льоран у Фужер вийшла рано до школи, віддаленої не більше, як чверть години ходу. Мала Одета Льоран до школи не дійшла і до дому не вернулась. Пропала в дорозі без сліду.

Ця подія скоїлася ще минулого четверга і досі всі розшуки за дівчинкою залишились безуспішні. Тільки фармери бачили, як дорогою гнало гарне авто, в якому сидів якийсь мужчина з жінкою. Це авто бачили люди і напередодні схоплення біля дому родичів Одети Льоран. Догадуються, що дівчинку схопили якісь маняки, або вона стала жертвою якогось садиста.

Спляча красуня з Шікаґо померла.

Із Ню Йорку повідомляють, що Патриція Меґір — про яку ми вже писали перед кількома місяцями — померла на запалення легенів. З початком вересня появилися в неї симптоми важкої недуги. Тоді дівчину перевезли до лічниці на лікування, щоб перевести операцію. Перед операцією перевели недужій перелив крови, одначе в неї почалося запалення легенів. Від цієї недуги вона теж і померла.

Секція її тіла не дала ніякого висліду і не розвязала загадки, що було причиною довготривалого сну. Одно, що при тому вдалося прослідити, то те, що в недужої витворилася атрофія мозку, так, що мозок майже зовсім занидів.

Як ми вже повідомляли, Патриція служила давніше як секретарка в одній ню-йорській фірмі. Тоді мала вона 27 літ і мала між своїми знайомими славу справжньої красуні. При тому вона вправляла ріжні спорти і нічого не вказувало на те, щоб вона могла занедужати на якунебудь важку недугу.

В січні 1932 р. заснула вона раптом у поїзді, коли верталася домів із праці. Її розбудили на кінцевій стації. Кілька днів боролася вона з безмежною сонністю. Вона намагалася вхопити себе в руки і правильно працювати. Та вже 15. лютого заснула вона знову, щоб уже більше з того сну не пробудитися.

За той час, як вона спала помер її батько, бабуся й дідо. Мати веде точні записки, щоб коли дочка пробудиться, оповісти їй докладно про все, що за час її сну скоїлося.

—o—

ВЕСЕЛЕ.

Один молодий композитор відіграв перед Россінім якийсь музичний твір. Опісля питається мистця, як йому подобалася гра.

— Високомистецька! — відповів Россіні. — Ви сильніший як Бог, бо він створив світ, а ви хаос.

СИЛА ПРИВИЧКИ.

Один відомий актор старався про розвід. Цілу справу обговорив докладно зі своїм адвокатом і всі питання та відповіді адвокат докладно собі записав. Вкінці запитав зацікавлений актор:

— Але скажіть мені, пане меценасе, хто грає ролю судді?

—o—

Відгомін польсько-української війни.

(ПРОДОВЖЕННЯ ЗІ СТОР. 4-ОЇ.)

Св. Парася Купінська, гр.-кат. з Лисинич заприсяжена зізнала, що знає підсудного, бо приходив зі стежею до Лисинич. Знає, що на фільварку був ранений поляк, якого теж застрілив. Хто його застрілив — не знає. Підс. Хомяк був тоді в помешканні на фільварку. Підчас його побуту в хаті прийшов Бубела і повідомив, що ранений поляк вже вбитий. Коли предсідник відчитав її зізнання зі слідства, де обтяжила підсудного, свідок рішуче запевняє, що не говорила ніколи, що це підс. Хомяк застрілив полоненого. На питання прокуратора заявляє, що від українських вояків не чула, будьто би підс. Хомяк застрілив полоненого поляка. Додає, що лише цивільні особи говорили опісля, що це підс. Хомяк застрілив полоненого поляка. Не знає теж, хто був командантом української стежі: підс. Хомяк чи Василь Загордонець.

Обор. д-р Шевчук: Чи ви не бачили Чорної, замужної тепер Буковської, на подвірю фільварку, де був полонений. Свідок каже, що боялася і пішла до кухні. Чорної не бачила.

СЕНЗАЦІЙНІ ЗІЗНАННЯ.

Св. Меланія Мойжешовичева, вірменського обряду, арендаторка фільварку в Лисиничах, заприсяжена зізнала, що пізнає підсудного. Знає, що на фільварку вбито полоненого поляка. **Коли свідок розмовляла у помешканні, прийшов якийсь вояк і повідомив, що полонений поляк убитий, папери забрано.** Підс. Хомяк обходився чемно зі свідком і на фільварку. На прохання свідка підс. Хомяк згодився, щоб цього вбитого поляка вона поховала. На питання прокуратора свідок каже, що вбитий поляк був перед 10 хвилинами теж в кухні і до 10 хвилин сконав. Вояк, який зголошував підс. Хомякові про вбивство поляка, зголошував йому по військовому.

Від ключниці невідомого прізвища чула, що це Бубела застрілив полоненого поляка на фільварку. На питання обор. д-ра Шевчука каже, що підс. Хомяка дуже добре знає, бо часто приходив на фільварок. Свідкові ставлять низку питань: вотант Бочар, прокуратор, який відчитав її зізнання зі слідства, але свідок обстоює рішуче при своїх зізнаннях.

Св. Франц Буковський, римо-кат. з Лисинич, заприсяжений зізнав, що підс. Хомяка знає, бо приходив зі стежею до Лисинич. Каже, що одного разу вдарив його „мимоволі" в лице і переводив ревізії в помешканні його батьків, бо служив при польському війську. Терліковського застрілили на фільварку в Лисиничах. Каже теж, що підс. Хомяк гнав через село полонену легіоністку і бив її нагайкою. По відході українського війська ніхто не говорив у Лисиничах, що це підс. Хомяк застрілив полоненого поляка. На питання підсудного кілько разів був у помешкані його батьків свідок каже, що не пригадує собі.

Св. Іван Охрим, селянин з Гвіздця зізнав, що підс. Хомяка знає, бо служив разом з ним в одній сотні. Ходив теж зі стежею до Лисинич. Хто вбив полоненого поляка в Лисиничах свідок не знає. Хор. Яворського знає. Він ходив у німецькому плащі Був високого росту та атлетичної будови. На фотографії свідок пізнав хор. Яворського.

Св. інж. Михайло Дуда, заприсяжений зізнав, що від 5. листопада 1918 р. з II. сотнею був на стації Підзамче, зміняючи сотню вихованків старшинської школи з Камінки Стр. та добровольців. Підсудний був у четі свідка і перші 4 дні підсудний беріг мосту на Знесінні. Опісля підсудний виконував службу коло другого залізничого мосту за вул. Замарстинівською, а чета стояла в поготівлі на Підзамчу. Хор. Яворського знає. Він підлягав безпосередньо командантові відтинка Підзамче, спершу пор. Кравцеві, опісля д-рові Носковському. Хор. Яворський переводив ревізії і вичищував відтинок. Дня 14. листопада хор. Яворський заявив, що має доручення від команданта двірця, щоб вичистити вул. Пястів і домагався кількох людей. А що саме тоді підс. Хомяк зголосився до свідка з домаганням приділити йому кількох людей, щоб змінити стежу біля моста, на домагання хор. Яворського підсудний пішов з 4-ма людьми на вул. Пястів за стежею Яворського. **Вечором 14. листопада свідок довідався у старшинській їдальні, що хор. Яворський застрілив Лінтнера за ставлення спротиву.** Вияснює, що день 14. листопада був дуже гарячий, бо підготовлювано загальний наступ. На питання прокуратора свідок вияснює, що підсудний був йому безпосередньо підлеглий. Ні про розстріл 26-ох осіб на стації Підзамче ні про вбивство родини Мехонських нічого не знає. Хор. Яворський був дуже подібний до підсудного. Оглянувши групові фотографії пізнав на ній хор. Яворського. На питання оборонця свідок оповідає, що з дому Лінтнерів обстрілювали сильно українські війська при вул. Бальоновій. Було дуже багато українських вояків ранених.

Св. д-р Кость Третяк, адвокат з Підкаменя, гр.-кат., заприсяжений зізнав, що підчас листопадових боїв 1918. р. у Львові був хорунжим при сотні скорострілів. Підсудного знає, бо він був у тім самім курені, у другій сотні, як заступник четового. На Підзамче свідок прийшов десь коло 5. листопада і почалось очищуцвання терену. А що наші сили були за слабі Начальна Команда прислала ще одну сотню під проводом пор. Іваницького. Далі свідок описує точно стратегічне положення українських боевих відділів на відтинку Підзамча. Скоростріли свідок розміщував там, де було потрібно. При вул. Бальоновій і при Жовківській оперували відділи пор. Кравця. Знає посередньо, що за церквою св. Пятниць були сильні атаки поляків. І тому пор. Кравець видав приказ хор. Яворському зліквідувати цю польську боївку. Опісля від старшин на Підзамчу довідався, що хор. Яворський убив якогось мясаря. По відході українських військ зі Львова хор. Яворський служив у сотні свідка, бо сотню пор. Кравця зліквідовано. Хор. Яворський згинув під Підбірцями від шрапнелі і його поховали на цвинтарі у Миклашеві. На питання прокуратора свідок каже, що про вбивство родини Мехонських не знає. Хор. Яворський був подібний до підс. Хомяка. Щодо розстрілів на Підзамчу свідок чув, що розстрілювали за грабежі.

Св. Катерина Овсіцька, гр.-кат., з Тушкова (Белзчина), селянка, заприсяжена зізнала, що хор. Михайло Яворський це її брат. Його пізнала негайно з фотографії. М. Яворський був у старшинській школі в Камінці Стр. Опісля був у Львові та згинув на фронті коло Львова.

Св. інж. Ярослав Йона з Винник, заприсяжений зізнав, що був у II. сотні в тій самій частині, що підс. Хомяк. На стацію Підзамче прибув коло 5. листопада. Підс. Хомяк був тоді на знесінськім мості. Хто родину Мехонських убив, свідок не знає. Чув, що Лінтнера вбив хор. М. Яворський.

Св. Адольф Шнайдер не прийшов.

Св Омелян Волосянський, заприсяжений зізнав, що підс. Хомяка знає як старшого десятника з того самого куреня, де свідок був поручником. Підс. Хомяка бачив коло Бачевського, другий раз коло рампи. Хор. Яворського знав, бо служив теж разом з ним у тім самім курені. Підс. Хомяк дуже подібний до хор. Яворського. Чув про випадок з родиною Мехонських, але в тій камениці не був, бо перевязував ранених. **Одного дня вечором у старшинській їдальні хор. Яворський оповідав у більшім гурті старшин, що застрілив Лінтнера, бо він ставив йому опір. Після того коло 10 год. вечором командант відтинку Підзамче д-р З. Носковський покликав свідка до себе і доручив йому, щоб він прослідив справу, чи дійсно в Лінтнерової згинули гроші, про що йому донесли.** Одночасно задзвонив до команданта III. сотні, щоб хор. Яворський пішов чергового дня з пор. Волосянським до Лінтнерової. Коли свідок прийшов на вул. Мартина, ждав уже на нього хор. Яворський. Він був дуже обурений, що його підозрівають про грабіж грошей. Опісля оба пішли через якісь забудування від вул. Мартина на вул. Пястів. до Лінтнерової, яку викликала сторожиха, чи якась пані. Пані Лінтнерова вийшла зі ще одною панею з помешкання. Тоді хор. Яворський заявив Лінтнеровій у присутности свідка та мабуть двох інших жінок, що це він попереднього дня вбив її чоловіка. Одночасно запитав її, чи забрав якінебудь гроші. П-і Лінтнерова почала дуже плакати, а збентежений хор. Яворський став успокоювати її. Далі **Лінтнерова заявила, що їй не пропали ніякі гроші.** Тоді хор. Яворський звернувся до свідка зі словами: „Ти чув?" Свідок підкреслює, що підчас цієї розмови дав навіть перевязку якійсь жінці, бо як медик, який перевязував рани раненим, мав зі собою перевязочний матеріял. Після того свідок зголосив командантові д-рові З. Носковському, що п-і Лінтнерова потвердила, що їй не пропали ніякі гроші. На внесок прокуратора сконфронтовано свідка з присутніми на салі свідками: Савчинською (сестрінкою Лінтнера) і Хаверовою (донькою Лінтнера), які були чергового дня присутні при розмові з п. Лінтнеровою. Оба ці свідки запевняли, що свідок не був тим другим вояком, який прийшов з підсудним. **Свідок рішуче заявляє, що з підс. Хомяком дійсно не був, лише з хор. Яворським.**

Обор. д-р Шевчук: Алеж ви вчора зізнали, що не приглядалися тому другому.

У відповідь оба свідки заявили, що з Яворським був нижчий вояк.

Обор. д-р Шевчук: Алеж так. Свідок був нижчий від хор. Яворського і дав перевязку вашій раненій служниці.

Після того прокуратор поставив ще низку питань свідкові у справі озброєння та одягу хор. Яворського. На питання, чому командант Носковський вислав саме свідка з хор. Яворським, свідок відповів: Командант д-р Носковський вислав мене тому, бо тоді на стації не

було нікого зпоміж старшин. Зрештою я мав ще оглянути при вул. Мартина стрільця тяжко раненого в черево. Так теж сталося. Оглянувши стрільця свідок доручив відвезти його до шпиталю. Додав теж, що необхідні медикаменти з перевязкою носив постійно зі собою.

На питання прокуратора, чи чув щось про розстріл 26-ох поляків на Підзамчу, свідок заявляє: Так чув. Одначе, високий суде, мушу розвіяти легенду, що розстріляними на Підзамчі були лише поляки. Ні! На превеликий жаль більшість з них, це були українці. Всі вони нині спочивають на цвинтарі „оборонців Львова". Їх розстрілювали за грабежі чи то військових магазинів, чи у млині Аксельбрада чи в Бачевського. Я сам бачив одного — каже свідок — який кричав, що він українець. Одначе його таки розстріляли за грабіж.

На питання прокуратора, чому не зголосився швидше як свідок, напр. у процесі Дмитра Хомяка, якого судив воєнний суд за вбивство Літнера, свідок заявляє, що щойно в 1927 р. приїхав з еміграції з Чехословаччини. Коли прокуратор запитав, як можна плямити добру память хор. Яворського — предсідник відхилив це питання.

Взагалі зізнання цього останнього свідка зробили велитенське враження. По зізнанях цього свідка предсідник відложив розправу в год. 4.10 пополудні до пятниці 8.30 рано.

——o——

Відгук резолюцій „пеовяків".

Минулої неділі відбулись збори польської військової організації ПОВ, які збільшили своїми резолюціями реєстр протиукраїнських виступів. Тих резолюцій навмисне ми вже не наводили, такі вони недоладні, так вони перемішують „горох з капустою" і такі страшенне тенденційні.

Пята точка тих резолюцій звучить в той спосіб:

„Домагаємось вияснення виступів віцемаршала Мудрого і його переговорів з російськими емігрантами". Далі та резолюція покликується на статті І. Кедрина у „Бюлетіні П.-У" проти російського комплексу серед українців та вияснює, що ніби „після тих розмов (В. Мудрого з рос. емігрантами) ситуація погіршилась і прийшло до зірвання політики польсько-української нормалізації".

В „Дзеннику Польскім" з 7-го ц. м. находимо листа посла В. Мудрого, в якому він застерігається проти того, щоб неукраїнські громадянські чинники вимагали від нього пояснень, та мериторично заявляє, що його здогадні переговори з російськими емігрантами це чиясь злобна видумка. Посол Мудрий цю вістку рішуче заперечує.

Відгомін страйку людовців.

Окружний суд з Каліша на виїздній сесії в Серадзу розглядав справу пятьох людовців, обвинувачених за участь в страйку і за побиття поліцая. Суд засудив їх на кару вязниці від 3 років до 8 місяців.

В Новому Торзі суд засудив двох діячів Людового Стронніцтва за проступки підчас страйку: одного на 7 місяців вязниці, другого на 5 місяців.

ОНР НА ЛЬВІВСЬКОМУ ТЕРЕНІ.

Група львівських молодих ендеків, що недавно збунтувалася проти проводу ендецької партії і видала відозву проти партійних бонзів, оформилася як філія ОНР („обуз народово-радикальни") марки „АБЦ".

МІНІСТР ОСВІТИ ПРО „ЛАВКОВУ СИСТЕМУ".

Міністр освіти прийняв 7. ц. м. делеґацію жидівських сенаторів і послів: сен. Шора і Трокенгайма та послів Готліба, Мінцберга, Рубінштайна і Зомерштайна. Міністр заявив, що на останнім зїзді ректорів звернувся до них із закликом, щоб спираючися на академічній законі та на його відповідний розпорядок намагалися перешкодити насильству і вжили всіх засобів, щоб не допустити до бійок і вживання насильства у відношенні до таких чи інших груп молоді.

Доручення, що їх видали в останніх часах ректори, мали саме те на меті. Через визначення окремих місць чи то індивідуальних для поодиноких студентів, чи то для членів поодиноких академічних товариств та зарезервовання місць доступних для цілої молоді без винятку ректори намагаються утримати лад у школах і не допустити до того, щоб за місця счинялися бучі.

——o——

ПРОСИТЬ, ЩОБ ЙОГО ЗАМКНУЛИ ДО ВЯЗНИЦІ.

„Журналь" подає, що Ферандон, бувший командант підводного човна „Ц. 2" вислав із Бресту лист до слідчого судді, в якім просить, щоб його замкнули у вязниці, бо дістає листи з погрозою смерти. Ферандон є тепер у слідстві під наглядом поліції.

——o——

НОВИНКИ.

— **Гальо — Гальо! Увага!** Всі українські фірми рекламують свої товари на „Дитячім Ярмарку" 17. жовтня в салях Народнього Дому. Замовляти місця в управі Ярмарку ч. тел. 242—57. Спішіть, бо вже небагато місць залишилося. 1804

— **Чим займається шкільний інспектор?** Пишуть нам: Дня 23. IX. ц. р. покликали підписаного на адм. розправу до староства в Зборові в наслідок доносу інспектора Жнхевича з Золочева. В доносі було таке: „Завядамям Пана Старосте, іж кс. Міколай Гулей дня 5/9 б. р. викшикнвал в церкві на Полякув: „дусят нас на нашей земли". — Жихевіч, інсп. школьни. — Це дуже важний документ, чим тепер шкільні інспектори займаються. Цікаве, що цих, до ре-

чі неправдивих слів не чула поліція, що мешкає півтора кільометра від церкви в Серверах, ні ці слова мали власти, ані староство в Зборові, а „докладно" знає п. Жихевич, що нікоги в Серверах не був і з Сервир до Золочева має 40 км. — **О. Микола Гулей.**

— **Посвячення прапору** Філії „Просвіти" в П...лащах, заповіджене на день 10. ц. м., не відбудеться з причини заборони адміністра...йної влади.

— **Товариство адвокатських аплікантів** у Львові повідомляє, що в днях 31. жовтня і 1. листопада ц. р. відбудеться у Львові загальнопольський зїзд делеґатів товариств адвокатських аплікантів. У звязку зі зїздом відбудуться в найближчому часі пленарні сходини членів, щоб вибрати делеґатів. Такі сходини відбудуться в Перемишлі 9. ц. м. (субота), в Тернополі 11. ц. м. (понеділок).

— **Українці на 13. конгресі ШІАМАЦ.** У міжнародній конференції товариств інвалідів і б. комбатантів ШІАМАЦ бере участь від 1930 р. Союз Українських Інвалідів, б. вояків армії УНР у Польщі. Підчас цьогорічного конгресу, що відбувся в Парижі, брали участь також українські делеґати. Делеґат І. Косенко промовляв у справі переслідування українців у Совітах і при тім домагався, щоб Ліґа Націй занялася евакуацією московської армії з усіх теренів, які вона окупувала і щоб зорганізувала на тих територіях плебісцит під своєю контролею. (ВУ).

— **Сензаційне арештування адвоката у Львові.** В середу 6. ц. м. на доручення віцепрокуратора д-ра Трелі арештували у Львові д-ра Натана Шарґля в його мешканні при вул. 3-го Мая 12. Відтак у його мешканні перевели поліційні агенти ревізію, яка тривала кілька годин. Причини арештування і ревізії скриті тайною, одначе мусять вони бути справді важні, коли арештування і ревізія відбувалася в присутності прокуратора.

— **Львівська хроніка.** Трамвай переїхав учора (6. ц. м.) на розі вулиць Городецької і Сапіги 10-літнього Мартина Японського. Раненого хлопця перевезло поготівля до шпиталю. — На вул. Різницькій вантажили вчора з гуртівні на віз цукор призначений до крамниці. До Парнаса Бонишева приступив якийсь чоловік і сказав йому, що буцімто з кишені вилетіли Парнасові якісь гроші. Коли Парнас схилився і почав шукати те, чого не згубив, спільник незнайомого схопив кілька картонів цукру і втік без сліду. — На служницю Анну Меґуру напали вечором у камяниці під ч. 3 при вул. Зімоєвича якісь типи, вдарили її в лице і вирвали їй торбинку, в якій були різні ключі. — На маґістрацькім фільварку „Осьвеца" за стрийською рогачкою, згоріла з невідомих причин стирта соломи.

— **Зрізав хтось хрест.** У Стрілкові пов. Стрий знищив хтось перед кількома днями придорожній хрест і поломив фіґуру Христа, що була на тому хресті. Всевідучий „ІКЦ" вже розпинається з обурення і відшукує виновників, очевидно серед українців. Злочинцями, „що знищили хрест є — на думку курєркового інформатора — ніхто інший, тільки українські хлопці „теоретично розвязаної організації Дорієт". Хрест стояв уже на полі поляка Любінського 54 роки і досі чомусь нікому не приходило на думку нищити його. Направду дивно і соромно стає за людців зпід знаку „ІКЦ", які у своїм зоольогічнім шовінізмі забувають про межі приличности і що навіть надуживають хреста до підюджування проти українців. Ясно, що нотатка „ІКЦ" закінчена закликом до протиукраїнських репресій.

— **Убивство і підпал в Ставчанах.** Вчора пополудні (6. ц. м.) 20-літній Микола Кусьпісь стрілив до свого товариша й ровесника Яна Бенговського, який прийшов до помешкання брата Кусьпіся Павла і вбив його на місці. Причиною убивства були мабуть особисті непорозуміння. Відтак убивник підпалив під впливом приступу божевілля дім свого сусіда Павла Хаґамая та стодолу брата Павла. Пожежа знищила оба будинки і крім того стіг збіжжя Павла Кусьпіся. Підчас пожежі Микола стрілив ще до війта Ставчан Феликса Махньовського і ранив його важко в живіт. Кусьпісь намагався підпалити ще й інші будинки, одначе його зловили два поліцаї і розброїли.

— **Застрілився, бо дочка стала жидівкою.** Станислав Млоцінський, дідич зпід Познаня був визначним політичним діячем ендецького табору. Він мав дочку 20-літню Іванну, студентку університету, яка закохалась в жида, Еміля Гандеса й стала жидівкою, щоб вийти за нього заміж. Батько попав через те в таку розпуку, що застрілився. Млоцінський був антисемітом і підпомагав навіть грішми протижидівську пресу.

— **Краєва хроніка.** У Стрільбичах самбірськ. повіту викосили якісь люди саджінки з лісової культури інж. Ів. Марковського. Таким чином знищено к. 15.000 штук ясеня; 30.000 смеречини вартости 550 зол. — У Сусідовичах пов. Самбір вибухла пожежа, яка знищила дім, стайню і шопу вартости 400 зол. — Того самого дня вибухла пожежа в Самборі в домі Івана Пренделевича при вул. Заміській. — На горальника Вільгельма Мера, його дочку і двох братів Каннерів, які верталися зі Золочева, напали бандити коло Ремезівець. Мер вистрілив до них і убив одного з них на місці. Інші втекли, залишивши трупа на місці. При невідомім вбитім знайшли автоматичну пістолю, електр. лямпку і хустку до масковання лиця.

— **Вуличні бійки жидівських різників у Ню Йорку.** 5.000 різників-жидів зорганізувало страйк у жидівській дільниці Ню-Йорку та замкнуло свої крамниці з мясом на знак протесту проти надмірної звишки гуртових цін мяса. Тому, що кілька жидів відчинило свої крамниці з мясом, страйкарі намагалися перешкодити продажі в цих склепах. Прийшло до вуличних бійок, підчас яких було понад 50 різників ранених. Поліція була приневолена енергійно інтервеніювати.

— **Різні вістки.** Генерал Франко установив ордер „Червоних стріл"; найвищу ступінь цього ордеру він призначив королеві Вікторові Емануїлові, Муссолініеві та Гітлерові. — У Німеччині 29. вересня були сконфісковані всі головні часописи з Льондону, Парижа та інших европейських держав. — Ганді скінчив цими днями 68 років; він заявив, що йдучи за внутрішнім голосом відходить від політики, але веде кампанію проти алькоголю. — Найбільша вязниця у світі є тепер у Шангаю, де є тепер 6000 вязнів; увесь персонал, службовики і поліція, складений виключно з англійців і колишніх російських підданих. — Французька статистика стверджує, що тепер у Спол. Державах є 130.000 французів, в Арґентині 70.000, в Англії 22.000. Найменше французів у Совітському Союзі, не більш 600; перед війною було їх там сотні тисяч.

— **В Еспанії сніг.** Зі Сантандеру повідомляють, що на фронті Леону впав сніг. Всеж таки повстанчі війська дальше наступали.

— **5 смертних екзекуцій на день.** В останніх трьох місяцях (липень, серпень, вересень) виконано в СССР 466 зареєстрованих смертних екзекуцій. Біланс цей не обіймає масових присудів смерти і екзекуцій в останніх днях вересня. Не вчислено теж в цій сумі нереєстрованих душегубств в льохах ГПУ.

— **Жахливий терор французьких комуністів.** Московські комуністи не побоюються хопитися найгірших засобів, щоб тільки стероризувати свою жертву. Наука не йде в ліс і в останніх часах французькі комуністи теж конкурують у жорстокостях із своїми московськими „товаришами". В одній із ліонських фабрик трапився такий випадок: Двох французьких комуністів працювало із 44-літнім робітником Календо при чищенню уладження апарату до споювання металів. Раптом кинулися вони оба на свого товариша, обезсилили його і відтак, вложивши йому до уст провід компресора, почали впомповувати до шлунка повітря, аж доки Календо не втратив памяти. Коли згодом перевезено його до лічниці, мусіли йому лікарі перевести негайну операцію. Підчас неї ствердили, що внутреності трісли у двох місцях. Стан хорого безнадійний.

— **Страйк акул.** У парку Таронга в Сідней вибух в зоольоґічнім городі дивний страйк. Міститься там величезний акварій, в якому тримають єдині у світі живі акули (рекіни), що живуть у неволі. Удержання такого акваріюм дуже дороге, бо кожна з акул їсть денно по кількадесять кільограмів риб. Одного дня сторожі запримітили, що акули зовсім не рухають навіть риб, що їх рано їм вкинули як щоденну пайку. Те саме явище повторилося і в чергові дні. Цей дивний голодовий страйк акул став правдивою сенсацією. Дирекція городу звернулася до найкращих іхтіольоґів, щоб вони прослідили це дивне явище.

— **Нетрудно бути чистим.** Не кожний може позволити собі на елеґантну одіж і білля, зрештою це не є в житті важне. Зате чистим не лише може, але повинен бути кожний, а таким бути нетрудно: трохи доброї волі і трохи доброго, але направду доброго мила без шкідливих домішок. Відоме і цінене від літ мило О-[illegible] Шіхт є вироблюване з найліпших сирівців. Усуває ґрунтовно всілякий бруд, не нищить тканин, а при цьому є ощадне через свою видатність.

—o—

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „У СЬОМІМ НЕБІ".

Американська фільма з париським сюжетом. Щось трохи нагадує славну Рене Клерову „Під дахами Парижа", показуючи життя на піддашші скромних, бідних парижан, що працюючи тяжко не затратили бадьорости. Бачимо молодого чистильника каналів, як він робить карієру стаючи вуличним замітачем. Ця нагорода приходить до нього з неба за гарний гуманний жест, коли він оборонив бідну молоду дівчину, яку використовували у нічному локалі. Тип того молодого замітача, що вважає себе „вийнятковою людиною" при всій своїй скромній поведінці, справді ориґінальний і дуже симпатичний. Увесь приємний настрій цієї фільми у дрібних, побутових сценках повних ніжного ліризму. Головну ролю грає Дж. Стюарт артист типу Ґері Купера і відома нам із двох попередніх фільм „Чорні очі" та „Матура" Сімона Сімон.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нова українка.

Був я недавно на зїзді кооперативних пропаґаторок, себто жінок, що мають за обовязок втягати до кооперативної сімї жінку-українку, байдуже — в місті чи в селі.

Ввійшов я на салю і прижмуреним оком обкинув кількадесять молодих, гарних дівчат, що сиділи в кріслах.

Пропаґаторки!.. Трохи ідейности, багато конечности, а напевно немало пози. Так думав собі в мені старий тип галицького громадянина і тому жмурив легковажно моє око, ворушив насмішливо кутики моїх уст. Що одна з другою може сказати, а тим більше зробити!?...

Але посидів я на зїзді пару годин і... жалував, що зїзд скінчився.

Шановні мужеські зїзди, збори, наради, засідання і тим подібні конференції! Скільки ви моглиб навчитися від такого скромного зїзду жінок-пропаґаторок!

У першу чергу не трохи, а дуже-дуже багато ідейности. І то правдивої, без зайвих додатків і без зайвої пози.

Потім, щодо конечности. Певна річ, що також і конечність прожитку казала тим молодим дівчатам узяти в руки костур путника і йти від села до села зі словом кооперативної правди. Іти до сіл, що перебули вже ріжні політичні мутації і до сіл, що ще не перебували ніяких. Говорити до людей, що вже бували на ріжних зборах та зїздах і до людей, що ще ніколи часопису не читали. Але нема такої конечности, щоб навчила добре сповняти свою тяжку місію. До цього треба таланту, віри і запалу.

Про позу і говорити нема що. Молода дівчина одна за другою вставала і спокійно, без буфонади, але й без зайвої скромности здавала звідомлення з праці в своїм районі. Стільки а стільки кружків, такий а такий звязок з товариствами, так а так виглядає свідомість, такий а такий терен, таке а таке відношення старшого громадянства, сильних міра і т. п.

Неодин секретаріят неодної нашої партії затирав би руки, колиб мав такі дані з усіх закутків краю.

А все це, цю велику і направду корисну роботу виконують молоді, на око непрактичні дівчата.

Дивився я, слухав і змінявся сам у собі.

Родимці мої! Серед нас і попри нас росте нова українка, на щастя мало подібна до давної. Росте громадянка, що не сідає при вікні, виглядаючи тужливим оком „старающогося" і тому... легко його може знайти. Не плаче, коли знайдеться вночі сама на вулиці, не блідне, коли стріне незнаного типа перед собою. Вона порадить собі в кожній ситуації, бо має відвагу і силу.

„Я пройшла 128 сіл пішки, бо коней не діставала" — казала одна з них.

Стодвацятьвісім сіл, у спеку і стужу, в сніг і в дощ — сама одна. Тільки з костуром путника в руці і з вірою в серці.

Простяглися в ріжні сторони рідної джунґлі вузенькі, але примітні тропинки. А витоптала їх уперта і відважна ніжка нової українки, що йде на стрічу сонцю золотому.

Галактіон Чіпка.

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЬ.

Районове свято української кооперації. Заходом кооперативних установ у Коровниках відбулося в неділю 26. м. м. районове свято української кооперації. Свято почалось торжественною Службою Божою в церкві, яку відправив місцевий парох о. Дичковський. По Службі Божої співав один з кращих хорів у повіті — хор читальні „Просвіти" з Цикова. По Службі Божій уформувався похід в процесію і з транспарентами з відповідними кооперативними гаслами. Похід на чолі з представниками повітових установ, перейшов вулицями села під новозбудовану філію Народнього Дому. Посвячення цього дому довершив о. декан Войтович з Негрибки в асисті о. Дичковського. Опісля на гарно прибраній трибуні, під голим небом, відбулася святочна академія, яку короткими словами відкрив м-р М. Ковнарський, що підніс батькові української кооперації М. Левицькому і вісім піонірам українського кооперативного світа триразове грімке „слава". Дальше злучені хори читалень „Просвіти" з Цикова і Якоманич відспівали кооперативний гимн, а один із найстарших членів-основників і кооперативних діячів села, Іван Микита, поволеньки підносив на високій щоглі кооперативний прапор. Гарно опрацьований вступний реферат виголосив д-р В. Загайкевич, нарис розвою кооперації в Коровниках подав Мирон Микита. Привіти коровницькій кооперації зложили: інж. О. [illegible] від О. С. У. К. д-р С. [illegible] від Українбанку „Віра", вач. Антоняк від Народньої Торговлі, О. Сенечко від Народнього Дому в Перемишлі, інж. В. Мосора від філії „Сільського Господаря" і Литвин від кооперативних установ у Пикуличах. На дальшу програму зложились хорові продукції читальняних хорів з Цикова і Якоманич та деклямації. На закінчення промовляв голова Надзірної Ради О. С. У. К. д-р М. Хробак, якого промова залишила по собі незабутнє враження. Згадати ще треба, що орґанізатори уладили пропаґандивну виставу українського промислу й українських вишивок. Назагал свято випало гарно, одначе орґанізатори за слабо його розреклямували, внаслідок чого прибуло за мало народу. На майбутнє ті, що орґанізують подібні імпрези, повинні на те звернути увагу.

К-к.

РАДЕХІВ.

Засідання поширеного Повітового Народнього Комітету УНДО в Радехові. Дня 26. вересня ц. р. вечором відбулося в Радехові засідання Повітового Народнього Комітету УНДО, на яке запрошено й гурт громадян, нечленів ПНК. На це засідання приїхав пос. В. Кузьмович і виголосив довгий реферат про сучасне політичне положення. Приявні рішили скликати цілу низку політичних нарад по ріжних місцевостях повіту для оживлення орґанізації УНДО, як також повітові збори інтеліґенції, на яких узгіднено би та зактивізовано би громадянську діяльність повітових і місцевих установ.

Політична нарада у Дмитрові. Дня 26. вересня відбулася у Дмитрові радехівського повіту політична нарада, на яку прибув пос. Володимир Кузьмович. Велика саля місцевої читальні наповнилася вщерть громадянами Дмитрова. Приявних було поверх 200. Пос. В. Кузьмович зреферував теперішне українське політичне положення і заходи У.П.Р. Після реферату відбулась оживлена дискусія, в наслідку якої ухвалено такі резолюції: 1) Зібрані громадяни Дмитрова домагаються відділення школи для кольоністів від школи для українців з тої причини, що для кольоністів вибудовано шкільний будинок, одначе його займає тепер не школа, лише інша польська установа. 2) Домагаються збільшення українських учительських сил у місцевій школі. 3) Домагаються зміни мови навчання на українську в місцевій школі. 4) В земельній справі домагаються, щоб українське населення було допущене без перешкод до набування землі при парцеляції. 5) Домагаються зміни самоуправного закону і скасування збірних громад та допущення українців до всіх ступнів самоуправи у кількости, яка відповідає відсотковому відношенню українського населення. До президії зборів увійшли: місцевий парох о. Остап Бородайко як голова, господарі Гриць Апонюк і Петро Марків, заступники предсідника і Гриць Рудий як секретар. Збори мали дуже діловий настрій і покінчились відспіванням національного гимну.

СНЯТИН.

Дитячий садок кружка „Рідної Школи" в Микулинцях відсвяткував дня 1. VIII. ц. р. „Свято Матери". З приємністю треба ствердити, що провідниця садка п. Реґіна Ґорук не жалувала ні труду ні часу, щоб якнайкраще приготовити це свято. Вона вщеплювала в молоденькі серця любов і пошану матері; тому й діти вивязалися якслід зі своїх завдань. На програму свята зложились: реферати, пісні, деклямації, вправи й танці і вистава. Заслужені оплески збирали наші наймеными за добре виконання поодиноких точок програми; зокрема дуже ефектовно випав танець малинок в ориґінальних строях. Дитячий садок був передбачений у нас на місяці травень, червень і липень, одначе влада зволікала з дозволом. Вкінці по довгих заходах одержано дозвіл старости, але лише на неповні два місяці. На закінчення дитячого садка мав відбутися попис дітей, у програму якого мали ввійти пісні, деклямації, вправи й танці. Одначе староство в Снятині з дозволом зволікало, пересунуло речинець з 5. IX. на 19. IX. ц. р. і 15. IX. дотичний референт дав устно дозвіл на попис. А в останній хвилині прийшла письменна заборона, мотивована тим, що садок не є постійною орґанізацією в розумінні приписів про товариства і не має окремого статуту... Слід замітити, що імпрезу підготовляв кружок „Р. Ш.", який має свій статут.

—o—

Спорт.

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

Україна внесла у звязку з останнім метчом умотивований протест до львівського Виділу судейських справ проти визначування слабих, нерутинованих і сторонничих суддів на її мистецькі метчі.

УСК Веселка в Медиці принятий у надзвичайні члени перемиської підокруги із зачисленням до кляси Ц.

УСК Вій — Ходорів скреслений з лісти членів Л.С. З.П.Н. за недіяльність і незаплату вкладок.

Русь не грала після неділі мистецьких змагань, зате її грачі брали участь у т. зв. слав'янській репрезентації Закарпаття проти мадярської репрезентації. Офіціяльно називався цей метч так: Подкарпаторуська жупа — М. Л. С. 6:2 (2:2). І цим разом виграла славянська репрезентація (читай: Русь) у високім відношені з мадярами, яких ми на весну оглядали у Львові. Ворота здобули: Кріж 3, Карман 2 і Мозер. Суддював д-р Марко.

Мадярська Ліґа: Ференцварош — Уйпешт 3:1 (1:1); Кішпешт — Будаї XI 4:2; Гунгарія — Терквеш 5:1 (3:1); Немзеті — ІТО 3:1 (1:0); Електромош — Бочкай 5:2 (2:2).

—o—

Театри.

Великий Театр:

Пятниця 8. X. год. 8. веч. „Леґенда".
Субота 9. X. год. 8. веч. „Король волоцюг".
Неділя 10. X. год. 3.30 попол. „Король волоцюг"; год. 8. веч. „Король волоцюг".

Театр Ріжнородностей:

Пятниця 8. X. год. 8. веч „Небесні залицяльники".
Субота 9. X. год. 8. веч. „Де чорт не може".

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

ЖИДАЧІВ:
8. X. Орленя.
9. X. Довбуш,
ЯВОРІВ:
12. X. Хмара.
13. X. Маруся Богуславка.
14. X. Ґейша.
15. X. Воскресення.
16. X. Гимн нужди.
17. X. Ніч під Івана Купала.
СУДОВА ВИШНЯ:
18. X. Хмара.
19. X. Маруся Богуславка.
Театр готує до вистави драму Словацького „Мазепа".

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ЯНІВ:
8. X. Маруся Богуславка.
9. X. Ґейша.
10. X. Гимн нужди.
11. X. Ніч під Івана Купала.
ХОДОРІВ:
10. X. Довбуш.
РОГАТИН:
11. X. Шаріка.
12. X. Ніч під Івана Купала.
13. X. Орленя.
14. X. Довбуш.

Концертове Бюро Тірка:

Пятниця 8. жовтня: Концерт Чаплінського й Л. Галими, саля Польського Музичного Т-ва.

Цирк Станєвських при вул. Пелчинській:

Світові атракції, початок год. 8.30 веч., вівтірки, середи, суботи, неділі по дві вистави: год. 4.30 попол. і 8.30 веч.

КІНА.

АПОЛЬО: „Народини зорі" (Ґейнор, Мерч, Менжу).
АТЛЯНТИК: „У сітях розвідки"
ВАНДА: „Співець кохання", „Сеньоріта в масці".
ҐРАЖИНА: „Пан директор шаліє",
ЕВРОПА: „Пропащий овид".
КАСІНО: „Капітан Тейльор".
КОПЕРНИК: „Знахор" на осн. повісти Доленґи-Мостовича.
МАРУСЕНЬКА: „Весельчак".
МЕТРО: „Мазур" з Полею Неґрі.
МІРАЖ: „Маєрлінґ".
МУЗА: „Місячна соната".
ПАКС: „Пісня її матері" в Мертою Еґерт
ПАЛЯС: „7-ме небо"
РІЯЛЬТО: „Бен Гур" з Рам. Новаром.
РАЙ: „Чорний янгол", в гол. ролях: Мерл. Оберон Маршаль.

СВІТ: „Володарка вогню" і „Чу-Чін-Чао".
СТИЛЕВЕ: „Заборонене щастя" і ревія
ТОН: „Одна на мільйон" із Сонею Гені.
УТІХА: „Замок тайн", ревія „Сьогодні весілля".
ХИМЕРА: „Сім поличників, сім цілунків".

ФОТОПЛЯСТІКОН:

(вл. Марійська 5).

„Спогади із світової війни на французькім фронті"

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 8. жовтня 1937.

6.15—8.10 Ран. авд., 11.15 „Дві корони" авд для старших дітей Б. Герца, 11.40 Орхестра берл. фільгармонії, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. авд., 13.45 Сусп. гутірка, 13.50 Розр. концерт з пл., 14.55 Львівська біржа, 15.00 Ольбрехтові лицарі; Музика з пл., 15.20 Біжучі вістки з міста і провінції, 15.30 Госп. вістки, 15.45 Жовтень, гутірка для старших дітей, 16.00 Гутірка з хорими, 16.15 Концерт дутої орх., 16.50, 19.50, 21.10 Гутірка, 17.00 Організація опіки над працюючою молоддю в Австрії, 17.15 Марчельо-Кореллі: Концерт камер. орх., обой, 17.50 Огляд видань, 18.00, 18.50 Спорт, 18.10 Туристичний інформатор, 18.15 Нар. пісні, Фріш, сопран, форт., 18.35 Льв. портрети: Лешко Борковський, 18.55 Програма на завтра, 19.00 Театр Уяви: „Баляди повішаних" Т. де Бінвіля, 19.40 Вебер: „Юбель-увертюра", пл., 20.00 „Львівська Кавалерія" оперетка М. Кремера, муз. Б. Цеплера, солісти, хори. орх., 21.00 Веч. денник, 21.15 Сальон.-джез. орх., 22.00 Камер. концерт: скрипка, альтівка, віол., форт., 22.50 Ост. вістки, 23.00 Танк. муз. з гр. плит.

Субота, 9. жовтня 1937.

6.15—8.10 Ран. авд., 11.15 Для шкіл: Співаймо пісеньки, 11.40 Е. Ковтс: Чотири шляхи, суїта, гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. авд., 13.45 Концерт бажань, 15.20 Техн. скринька, 15.30 Госп. вістки, 15.45 Театр Уяви для дітей: „В пустині та пущі", 16.15 Концерт: орх., хор., солісти; у перерві коло год. 17.05 Наша програма, 18.00, 18.50 Спорт, 18.10 Залицяння" хор. авд., 18.35, 20.55 Гутірка, 19.00 „Львів" авд. для дітей (в опр. Щепка і Тонька), Військова служба, 19.50 Промова кард. Гльонда з нагоди Тижня милосердя, 20.00 Скрипка, форт., 20.45 Веч. денник, 21.00 „Гри-гри-Григорій — пішли учні до школи" словно-муз. авд., 21.45 „Ввічливий" гумореска, 22.00 Орхестра, 22.50 Ост. вістки, 23.00 Танк. муз. з гр. плит.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 8. жовтня 1937.

БЕРЛІН 17.00 Камер. концерт, 18.00, 19.10 Розр. музика, 21.00 „Ворог музики" оп. Жене, БІЛГОРОД 18.00 Скрипка, 21.00 Нар. пісні, 21.30 Форт., БУДАПЕШТ 13.30 Циг. музика, 18.30, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00 „Хованщина" оп. Мусоргського, ВІДЕНЬ 17.00 Для дітей, 17.25 Зальцбурські композитори, концерт солістів, 18.30 Концерт дут. орх., 19.25 Три пляністи, 20.05, 21.00, 22.00 Комедія, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Вес. авд. для дітей, 19.10, 20.00 Фільг. концерт, КЕНІҐСБЕРҐ 20.00, 21.00 „Нічліг у Ґранаді" оп. Крайцера, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Скрипка, форт., 18.50 Розр. музика, 21.00 Давня музика, ПРАГА 16.45 Квартет е-дур Вайта, 21.30 Шубертові пісні, 22.20 Сальонова музика, РАДІО ПАРІ 18.30 Форт., 18.45, 20.00 Пісні, 20.45 Сольо на арфі, 21.30 Спів. реситаль, РИМ 21.00, 22.00 „Іль бароне ді Корбо" оп. Фучіле.

Субота, 9. жовтня 1937.

БЕРЛІН 15.30 Мисливські пісні, 19.10 Розр. музика, 20.00 Веч. гомін, БІЛГОРОД 18.30 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05 Сальон. музика, 19.00 Циг. музика, 21.50, 22.00 Орх. концерт. ВІДЕНЬ 15.15 Для дітей, 16.25 Концерт бажань, 20.15 Вес. вечір, 21.45 Скр. реситаль Однопосова. ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00, 16.00 Муз., 19.10 Воєнні пісні та марші, 22.30 Орх. концерт, МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 20.40 Розр. музика, 21.00 Комедія, ПРАГА 20.10, 21.00 Вес. вечір, РАДІО ПАРІ 18.00 Розр. музика, 20.15, 20.45 Спів, 21.30, 22.00; 23.00, 24.00 „Трубадур" оп. Верді, ФРАНКФУРТ 20.00, 21.00 „Отельо" оп Верді.

Радіокутик.

ТРОЦЬКОМУ НЕ ВДАЛОСЯ.

Одна американська радіостанція запропонувала Л. Троцькому 500 долярів за 2 хвилини промови перед мікрофоном. Колишній червоний командир згодився, але зажадав, щоб у тексті його промови, дирекція не починила жадних змін. Дирекція на це не погодилася і з трансмісії нічого не вийшло.

ВОЄННІ ПОДІЇ В КИТАЮ НА ХВИЛЯХ РАДІЯ.

Американська радієва централя вислала до Шангаю кількох своїх справоздавців. Завданням їх буде передавати на хвилях радія до Сполучених Держав Америки репортаж з поля боротьби в Китаю. Американські репортери мали немалі трудноші з перевозом апаратів, які признано за воєнний матеріял.

Авдиції вже почалися.

СМЕРТЬ АЛЬБЕРТА РУСЕЛЯ.

В Ровні у Франції помер відомий французький композитор А. Русель. Твори Руселя не сходять із програм французьких радіостацій. Довгі роки Русель був головною постаттю музичного життя у Франції. Цікава є його життєва карієра. Уроджений в 1869 р. скінчив він школу кадетів і був довгі роки морським офіцером. Покинув службу у фльоті, коли вже був зрілим музикою. В часі війни вернувся до війська, бився під Верденом і знаходив час навіть тоді компонувати.

РУЗВЕЛЬТ МОЛОДШИЙ І РАДІО.

Дружина президента Рузвельта є прелеґенткою радія, дуже популярною серед американців. Тепер син президента хоче робити карієру в радіо. Він заснував товариство, що має закупити кілька стацій.

ЗМІНА ЧАСУ В ЗИМОВІЙ ПРОГРАМІ.

Вночі з 2. на 3. жовтня Франція, Бельгія, Англія та Люксембург переходять на західньо-европейський час. Таким чином у порівнянні з нашим західньо-европейським знову буде ріжниця часу — на годину. Ірляндія цієї самої ночі переходить на нормальний амстердамський час, котрий ріжниться від середньо-европейського на 4 хвилини. Коли в середній Европі є 13 година, то в Бельгії, Франції та Люксембурзі є 12-та, а в Голяндії 12.20.

Ця ріжниця має значіння при трансмісії програм. Для слухачів може бути цікавим це, що закордонна програма кінчиться на годину пізніше після німецької програми.

БІРЖА.

Львів, 7. жовтня 1937.

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельґ. 89·43, 89·00, Доляри американські 5.29·50, 5.27·00, доляри канад. 5.29·50—5.27·00, Фльорени гол. 293·57—291·85, Франки фр. 17·60—17·10, Франки швайцарські 122·10—121·30, Фунти англ. 26·29—26·13, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 18·00—17·10, Кор. дан. 117·34—116·50 Кор. норв. 132·08—131·10, Корони шв. 135·43—134·45, Ліри, італ. 23·00—22·40, Марки фінлянд. 11·61—11·20, Марки нім. 125·00 — 119·00, Шилінги австр. 97·50—96·50, Тель Авів 26·29—26·15, Марки нім. срібні 132·00 — 127·00

Акції.

4 і пів проц. внутр. 56·75, 57·00, 56·75, 4 поз. інв. 1 ем нenот., 2 ем. 58·75, серія 81·50, 5 залізн. 59·00, 4 прем. дол. 38·50, консол. 59·75, 60·00, 59·75, дві ост. др.

Папери.

Банк Польський 108·50 Цукор 36·00 Вугіль 26·35, 26·10, Ліпьпоп 54·00, Модржеїв 10·00, Островець 26·50, Габербуш 42·50,

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

Львів, 7. жовтня 1937 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	2·95 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	3·00 зол.
1 кг. експорт. зачет . .	3·00 зол.
молоко	15—16 сот.
яйця (копа)	4·30 зол.

Подяка

В глибокім смутку по втраті Нашого Найдорожчого Мужа і Батька, бл. п. Інж. ВОЛОДИМИРА ДИДИНСЬКОГО, складаємо цією дорогою щиру подяку всім рідним, приятелям і знайомим, що виказали стільки пошани для памяти Покійника та співчування для нашого горя.

Дякуємо Високопр. о. ігум. С. Бараникові, місцевому пароохові за провід у похороні та відправу поминального Богослуження, Всечеснішим оо. деканам і парохам з повіту, що в числі 22, своєю участю і відправою причинилися до звеличання похоронів, як рівнож хорові „Бояна" під проводом проф. М. Іваненка. Дякуємо Філії „Сільського Господаря" в Дрогобичі, передовсім членам Ради Вп. Гр. Когутові і службовикам цього Товариства, зокрема інж. Каплистому, які всецілo занялися похоронами та причинилися до їх імпозантного вигляду. Дякуємо всім делеґатам львівських і місцевих установ, всім кружкам „С. Госп." в повіті, які своєю участю вшанували память Померлого, Високопр. о. канонікові Гр. Канді, Вп. Панам мец. д-рові В. Ільницькому, А. Максимовичеві та інж. Романенкові, що згадали і попрощали дорогого Покійника теплим словом. Дякуємо Вп. Дуцькові з Добрівлян, що промовляв від селянства, П. Скоропад з Гаїв Вижних (від Секції Господинь), К. Лисишин (від хліборобського вишколу молоді), Педагогічній Раді і молоді української ґімназії за зорганізовану участь у супроводі тлінних останків на місце вічного спочинку. Дякуємо врешті всім знайомим і близьким, які ніколи не жалували труду, щоб помогти нам в нашому тяжкому горю, та передовсім дякуємо Вп. Панству Директорам Бараникам, зокрема ще Вп. Директорові Бараникові і Байракові та п. Стефанії Кушнір. Врешті дякуємо всім, що дали стільки доказів щирого співчуття устно чи письменно.

Хай Всевишний винагородить Вас всіх всім добром за Ваше добре християнське серце. Спасибі Вам!

Горем прибиті

Галина Дидинська — дружина, Софія — донька.

Дрогобич, 5. жовтня 1937.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.